ISSN 0235-6368

Дім сад город

1990

З Новим роком!

Сійся-родися!

Майже четверта частина у загальному виробництві сільськогосподарської продукції припадає сьогодні на особисті господарства громадян у селах, робітничих селищах, колективне садівництво і городництво. Якщо добре вдуматися в суть сімейного господарства, то це не що інше, як різновид оренди. Адже володар сімейного господарства одержав землю, звів на ній будинок, інші господарські приміщення, виплачує сільськогосподарський податок, розпоряджається землею на свій розсуд, вирощуючи на ній кукурудзу чи картоплю, вишні чи виноград, помідори чи квіти у теплицях, тримає корову, свиню чи індиків. Єдина різниця між орендарем, який був до нового 1990 року, і особистим господарством полягала у тому, що сім'я, як правило, не всю продукцію продавала, а значну її частину залишала для своїх потреб.

Селяни, звичайно, пам'ятають ті викривлення, які стали причиною приниження ролі і значення їх праці на власному городі. Та саме життя відкинуло всілякі перепони, примушуючи приймати рішення, які відповідають інтересам села і суспільства у цілому. Радянська влада нині визнає за необхідне відновити у повних правах особисті господарства громадян як одну з форм сільськогосподарського виробництва. Про це однозначно наголошує й Центральний Комітет партії.

Однак у практиці сьогодення ще нерідко в багатьох районах особисті господарства колгоспників і робітників радгоспів залишаються поза увагою керівника й спеціалістів господарств, немає ніякої регулярної планової їх підтримки, нікому дбати про наукову забезпеченість ведення саду й городу. Навіть карантинна служба і оком не кине на сімейне господарство. Коли ж звернутися до практики ведення сільськогосподарського виробництва у містечках, селищах міського типу, на колективних садах і городах, то тут зовсім непривабливий стан. Хоч городи й садочки, як правило, тут маленькі, але вони також є важливим джерелом поповнення сімейного запасу продовольства, а отже й доходу.

Та, мабуть, ще важливіше, що ділянки виконують так би мовити, важливу соціальну функцію, дозволяють залучити до суспільно корисної діяльності значну кількість пенсіонерів, учнів, інших категорій людей.

Останнім часом велика кількість міського населення одержала ділянки в колективних садових товариствах. Досить сьогодні від'їхати від великого міста на двадцять-тридцять і навіть шістдесят-вісімдесят кілометрів, як повз вікна поїзда починають майоріти квадрати садочків з цегляними будинками, невеличкими дерев'яними сарайчиками та найрізноманітнішими пристосуваннями-будками «побутовок», старих автофургонів, залізничних контейнерів. Ставлять, хто що може, аби вкритися від негоди та сховати інвентар. Дуже складно звести пристойний будинок, на це йде багато сил і часу, віддаються цьому відпустка, вихідні й свята. Цілими днями над новоспеченим садовим масивом пунає перестук: то самотужки повільними темпами створюються «дачі». Зрідка в цей перегук молотків вривається гурчання самоскида чи довготелесого автокрана, які звільняють якогось щасливця від тяжкої й багатоденної ручної праці. Ця могутня техніка приїжджає не бозна звідки, а з сусідньої будови, колгоспу чи радгоспу, найчастіше під вечір, щоб менше її бачили, бо за кожне підняття важкої плити чи блоку з гаманця «щасливця» десятка перекочовує у кишеню тих, кому довірені ці могутні мотори. Ніяка статистика, звичайно, не враховує оті тіньові десятки.

Як би було добре, щоб ішли наші гроші у нашу державну казну! Якимсь чином вони б нам і повернулися. Та до цього, мабуть, ще далеко. Залишається сподіватися, що розвиток сімейного господарства одержить додатковий імпульс, поглиблять-ся на взаємовигідній основі економічні й організаційні зв'язки з громадським виробництвом, кооперативами. Для цього, звичайно, необхідно змінити психологію багатьох господарських керівників і навіть радянських та партійних органів, їх недооцінку особистих господарств. Треба добре усвідомити, що сімейні господарства — це органічна частина соціалістичного сільського господарства.

Вступив у свої права Новий 1990 рік.

— Сійся-родися, жито-пшениця, сійся-родися, всяка пашниця! — так навчали нас змалечку тато і мама зустрічати Новий рік. З цих слів починалися побажання щастя родичам і сусідам, кожній хаті, кожній родині!

Побажаємо ж і ми сьогодні своїм селам і нивам, садам і лісам, своїй рідній землі:

— Сійся-родися!

Колективне — особисте

Плоди добра

Майже три десятиліття Григорій Олексійович Поповенко веде щоденник, у якому записує фенологічні спостереження, кліматичні аномалії, особливості боротьби з шкідниками саду, ефективність різних способів формування крони, нових технологій, раціоналізаторських пропозицій, оцінює результати сортовипробування.

Відкрила першу сторінку цього записника і застигла над рядками, виведеними гарним почерком замість епіграфа: «Не дайте захопити себе дуже сумнівному і неблагородному ділу — одержанню від саду прибутків. Якщо з вами таке станеться, знайте: садівника-любителя з вас не вийшло. Захопившись жадобою наживи, ви вже не пізнаєте радості своєї праці! Ваш сад перестане бути місцем відпочинку як для вас самих, так і для членів вашої сім'ї, а для друзів і знайомих ворота від нього завжди будуть на замку». Пронісши через усе життя мудрість цих слів, Поповенко широко відчинив ворота своєї невеличкої садиби для кожного, хто любить сад.

А повчитися є чому, бо на клапті землі, розміром лише 2,5 сотки, він щороку збирає 1200—1500 кг плодів 101 сорту. Є у цьому саду і поширені, й унікальні вітчизняні та зарубіжні сорти, і ті, які вдалося відродити з небуття. Одних яблук у Григорія Олексійовича 79 сортів, зібраних з усіх регіонів країни. Та не заради розваги створив він цю колекцію. Поставив перед собою народний аматор мету випробувати кращі з них для присадибного господарства, дати їм путівку в життя на Миколаївщині.

Тому щороку роздає людям майже сімсот живців. Це, як правило, рідкісні в області сорти: Вайнспур, Антор, Мантуанер, Редспур, Мелроуз, Джонатан, Голден Делішес, Зоря Алатау, Рум'янка алмаатинська, Скарлет Стейнарет, Уелсі, Мутсу, Очаківське раннє червоне.

Називаючи сорт, Поповенко одразу називає і адресу, звідки прибув до нього цей новачок. У його журналі найменування десятків міст і сіл: Талгар, Алма-Ата, Одеса, Дніпропетровськ, Нікополь... Та найчастіше йдуть у Миколаїв, на вулицю Терасну 16, у квартиру 29, листи і бандеролі з села Воронеж Шосткинського району Сумської області, де живе відомий у нашій країні колекціонер-садівник Феодосій Макарович Тарасенко. Творчі зв'язки єднають цих ентузіастів.

З легкої руки Феодосія Макаровича прижилися у Поповенка сорти яблук Залізне, Принцеса Луїза, Царський шик, Мелроуз, Неквітуче. Остання назва — сорт-химера, нерозгадана таємниця природи, її неповторний сюрприз. Жодного разу за своє життя ця яблунька не цвіла, але плодоносить рясно щороку. Зачинає свої плоди просто з бруньки. Ростуть вони кетягами по п'ять-шість штук, достигають у другій половині літа, зберігаються до жовтня. Яблука великі, довгасті, трохи ребристі, смачні, у них немає насіння. Тому й розмножується яблунька лише вегетативним шляхом. Прищеплені живці зберігають материнську здатність плодоносити без традиційного запліднення.

Все незвичне для ока в саду у Григорія Олексійовича: схема насаджень, модель ділянки, способи формування крони, поливу, заготівлі фруктів на зиму. Купив він колись занедбаний садочок, закладений деревами-велетнями, і перетворив його на суперсад, де кожний квадратний метр землі дає плодів утричі більше, ніж у досвідчених садівників-любителів. І тут резонно задати запитання: якими ж таємницями володіє Поповенко, щоб земля так родила? Секретів своїх він ні від кого не приховує — вони для всіх на видноті.

Вивчивши природу фотосинтезу, біологію дерев, своєрідно сформував крону, поклав в основу пальметне садівництво і пірамідальне обрізування, щоб кожна гілка, кожний закладений плід від світанку і до смеркання купалися у життєдайних променях сонця, хоча сад за традиційними поняттями у Поповенка на перший погляд дуже загущений. Міжряддя в ньому сягають лише двох метрів, а відстань між деревами у ряду не перевищує 130 см. Розтягнуті на шпалері яблуні й груші нагадують суцільну живу стіну, більше схожу на зелену огорожу, ніж на родючий сад. А тим часом саме в цьому і полягає його родюча сила.

Обрізуючи дерева за своїм методом, Григорій Олексійович ніби розділяє дерево на дві зони: продуктивну і робочу. Основна маса врожаю формується в нижній частині дерева, а от верхівці відведено роль своєрідної кухні, яка забезпечує дерево продуктами фотосинтезу. Її гілляки спрямовані в небо і зрізані у формі зачохленого прапора. Прийшов до такого способу формування не відразу, а шляхом проб і помилок, глибокого вивчення практики садівництва й спостережень за життям інших рослин. Вертикальна верхівка при одночасному горизонтальному розташуванні скелетних гілок, розтягнутих на шпалері, відіграє таку саму роль у формуванні врожаю, що й прапорцевий листок у зернових культур, від розвитку і здоров'я якого залежить врожайна сила всієї рослини. Григорій Олексійович переконався на багаторічних дослідах, що пірамідально сформовані дерева плодоносять краще від своїх сусідів, обрізаних у формі розкритої парасольки, як це робить більшість садівників, майже вдвічі.

Відрізняється від традиційного і спосіб поливу дерев на ділянці Поповенка. Застосовує він крапельне зрошення, до того ж робить це без якихось хитромудрих засобів, дорогих і дефіцитних приладів. Система зрошення складається із залізної бочки, в котру вмонтовано поплавок від туалетного бачка, який регулює тиск і подавання води, поліетиленового шланга та старих, що вийшли з ужитку, голок від медичних крапельниць. Витрати на спорудження такої системи мінімальні, зате ефект неабиякий: витрати води втричі менші, ніж за традиційної технології. Кожна краплина дефіцитної на півдні вологи йде за призначенням, не утворює кірки, не руйнує структури грунту, не вимиває поживних речовин у нижні горизонти, а повністю витрачається на формування врожаю.

Уміє Поповенко і зберегти вирощене. Особливо полюбилися миколаївцям гнічені сливи. Довгий час не знали тутешні садівники секретів їх виготовлення. Одержуючи щедрі врожаї слив, змушені були купувати їх взимку у заїжджих «бізнесменів» за чималу ціну. Та нині у багатьох садівничих товариствах ця проблема вирішена з доброї руки Григорія Олексійовича, бо змайстрував він дуже просту коптильню, а, переконавшись, що працює надійно, одразу ж поділився досвідом із земляками. Сподобалася вона людям простотою і зручністю. Складається коптильня з невеличкого металевого ящика без верху. На нього Поповенко складає один на другий шість-сім дерев'яних ящичків, дно яких виготовлене із дерев'яної решітки. Останній він накриває шматком мішковини, поверх якої кладе невеличкий дашок з бляхи. Підкладаючи дрова з гілок вишні, абрикоса, персика, за три-чотири дні одержує гарно викопчені сливи.

Та не лише цим досвідом скористалися миколаївці. Поповенко щороку допомагає початківцям оволодівати секретами майстерності на курсах обласного товариства садівників-любителів. Радіє Григорій Олексійович: посіяне ним зерно добра дає щедрий урожай.

Г. Б. ГУДЗЬ,
м. Миколаїв

Дім сад город 1 1990

Щомісячний додаток до журналу Державного агропромислового комітету Української РСР «Сільські обрії»

Видається з 1989 р.

НАЙСМАЧНІША КАПУСТА

Капуста броколі, або спаржова, паросткова — однорічна овочева рослина, серед капустяних рослин вона найцінніша. Цей овоч багатий на мінеральні солі калію, кальцію, фосфору, магнію, літію, на аскорбінову кислоту та вітаміни групи В, РР, Е, а також каротин, з якого утворюється вітамін А. За вмістом цих необхідних організму людини речовин броколі переважує цвітну капусту. У її білку є холін та метіонін — речовини, які перешкоджають накопиченню холестерину. Цінна броколі й тим, що благотворно діє на органи травлення.

За смаком броколі близька до цвітної капусти. В їжу її використовують у свіжому, замороженому та консервованому вигляді, готують такі самі страви, як і з цвітної капусти.

Броколі добре себе зарекомендувала в країнах Західної Європи як дієтичний продукт харчування для дітей і хворих на атеросклероз, печінку та різні хвороби шлунку. В Голландії її рекомендують жінкам з п'ятого місяця вагітності. В літературі є відомості про доцільність використання цього овоча при променевій хворобі.

Цінні властивості броколі — скоростиглість та холодостійкість. Досвід радгоспів «Совки», ім. 50-річчя Жовтня Києво-Святошинського району Київської області та багатьох овочівників-любителів показав, що, садячи розсаду та висіваючи насіння безпосередньо в грунт у різний час, можна одержувати свіжу капусту броколі з кінця травня і до жовтня.

Розсаду вирощують так, як і цвітної капусти. Насіння висівають у парники чи теплиці з 15 січня в південних та з 15 лютого по 15 березня — в північних районах України. Під час її вирощування необхідно підтримувати температуру вдень плюс 15—18°, вночі плюс 10—12°, а також підвищену вологість повітря.

Для одержання повноцінної розсади броколі велике значення має підживлення, і особливо строки внесення добрив. Перше підживлення проводять тоді, коли з'являються один-два справжніх листочки, друге — через 8—10 днів після першого. На відро води дають 20 г аміачної селітри, 40 — суперфосфату, 10 г калійної солі, або одну частину коров'яку на десять частин води чи одну частину пташиного посліду на 15 частин води. Спочатку рослини підживлюють із розрахунку відро розчину на півтора-два квадратних метра площі, пізніше збільшують норму до півтора відра. За кілька днів до вибирання розсади підживлюють третій раз хлористим калієм — 60—80 г на відро води.

Капуста броколі менш вибаглива до умов живлення, між білоголова рання. Вона добре росте на сірих опідзолених грунтах, чорноземах звичайних та опідзолених. Придатні для неї також заплавні грунти, знижені місця та припарникові ділянки. Під зяблеву оранку або перед висаджуванням розсади чи сівбою насіння потрібно вносити 1,5—2,0 ц суперфосфату, 1,0—1,5 ц калійної солі та 2 ц/га аміачної селітри. Розсаду висаджують у грунт наприкінці березня — в середині квітня одночасно з ранньою білоголовою капустою, площа живлення 70 × 50 см. У цей же час висівають безпосередньо в грунт і насіння.

Догляд за броколі полягає в систематичному розпушуванні міжрядь до змикання

Щедра грядка

рядків, підживленні та підгортанні рослин. Відразу ж після появи сходів рослини проріджують на відстань 40—50 см, залишаючи в гнізді 2—3, а через 10—15 днів — одну рослину. Ця капуста не потребує затінення головок.

Головки (суцвіття) починають достигати наприкінці травня — початку червня, тобто на 10—12 днів раніше, між у цвітної капусти. Після зрізування через 10—15 днів виростають знову невеликі головки на паростках завдовжки 10—12 см, які теж придатні для їжі. Якщо систематично збирати головки і паростки та підживлювати рослини, врожай одержуватимемо все літо. Збирати його потрібно до розходження головок з частиною стебла.

Щоб одержати броколі восени, насіння висівають овочевою сівалкою або вручну на присадибній ділянці безпосередньо в грунт у липні-серпні, на невеликих площах — вручну гніздами. Врожай головок та паростків досягає 240—300 ц/га. Після збирання головок рослина ще довго залишається зеленою і у вересні-жовтні дає багато зеленої маси для годівлі худоби, кролів, птиці.

Броколі — однорічна рослина. Якщо її вирощують на насіння, висівати треба якнайраніше, щоб воно своєчасно достигло. Розсаду висаджують із площею живлення 60 × 60, 70 × 70 см. Цвіте ця капуста протягом 1—1,5 місяця, тому можна вивозити вулики з бджолами для кращого запилення рослин та медозбору. В кінці літа необхідно прищипувати верхівки суцвіть та виламувати в нижніх ярусах ті з них, які розцвіли. Достиглі насінники слід зрізувати вранці, до розтріскування стручків.

Насінництвом сорту Вітаміна займається насінневий радгосп «Ташликський» Маловисківського району Кіровоградської області. Придбати насіння можна у магазинах системи Сортнасіннєовоч.

В. П. ГРИНЬ

Страви з броколі

З суцвіть (головок) броколі готують:

Салат. *Суцвіття броколі відварюють, подрібнюють, додають огірок, зварену моркву, зелену цибулю, змішують і додають олію, оцет, за смаком сіль, перець.*

Броколі смажена. *Відварюють суцвіття броколі в підсоленій воді, подрібнюють, потім підсмажують на жиру і посипають сухарями.*

Броколі з грибами. *До відвареної подрібненої броколі додають подрібнені гриби, цибулю, посічені круті яйця. Заправляють майонезом і сметаною. Сіль, перець за смаком.*

Суп з броколі. *У киплячий м'ясний бульйон додають броколі, підсмажену цибулю, моркву, картоплю. Незадовго до готовності — подрібнені помідори. Подаючи страву на стіл, заправляють її сметаною.*

Запіканка. *Відварюють рис у молоці, броколі — в підсоленій воді. Броколі, яйця подрібнюють, цибулю підсмажують. Додавши сметану, цукор, сіль і перець, перемішують. Зверху змащують*

ОГІРОК НА ПІДВІКОННІ

Багатьох читачів «ДСГ» цікавить, як вирощувати огірки у кімнатних умовах.
Своїм досвідом ділиться овочівник-аматор В. І. Загалило.

Культура кімнатних огірків відома овочівникам-любителям понад сто років. Сортів кімнатного огірка у світовій селекції чимало, проте найбільшої популярності набули: японські Яміхото, Хейвікук, Дзіцу, китайські — Шань-Дунь, Зірка, корейський — Хайта, канадський — Ніагара. Із вітчизняних найкращі сорти — Ритова, Російський, Стела, Зозуля, Роднічок.

Всі кімнатні огірки врожайні, активно ростуть на вертикалях — висота їх досягає півтора-два метри, стійкі проти захворювань.

Технологія вирощування огірків не складна. Сіють їх у кімнаті наприкінці лютого, квітня, серпня та жовтня. Час висіву зміщувати не варто, бо рослини будуть гірше розвиватися і знижуватиметься урожайність.

Майте на увазі й те, що хоча кімнатні огірки більш тіневитривалі, аніж звичайні, але вдаються вони лише у тих квартирах, де є світлі вікна. Навіть на південних вікнах у зимові дні їм потрібне підсвічування — з 6 до 10 та з 17 до 20 год. А коли погода похмура, не завадить, щоб лампа світила протягом всього дня.

Вирощувати кімнатні огірки можна в грунті й на гідропоніці. В грунті сіють їх у невеликий квітковий горщечок і вирощують у ньому до тих пір, аж поки у розсади не з'явиться 4—5 справжніх листків. Над п'ятим листком стебло прищипують і рослину із землею пересаджують на постійне місце, скажімо, у звичайне відро. Грунт підбирають родючий. Найкращий його склад: на три частини дернової землі одна частина перегною, половина літрової банки попелу. На дно відра обов'язково кладуть дренаж — каміння, черепки, грубозернистий пісок.

Коли на прищипнутому стеблі з'явиться два-три пагони, встановлюють виготовлену з дроту або з дерев'яних рейок шпалеру. По них рослина буде витися. Як тільки-но на інших стеблах з'явиться 5—6 листків, їх прищипують. Після цього знову з'являються з кожного стебла по два, які будуть плодоносити.

Слід зважати й на те, що у сортів, які потребують штучного запилення, спочатку щедро зацвітають чоловічі квітки-пустоцвіти, а жіночі, з невеликими плодами, з'являються пізніше. У самозапильних сортів квіти лише жіночі. Штучного запилення вони не потребують.

Як же запилювати огірки? Треба зірвати квітку-пустоцвіт і пиляками її доторкнутися до середини жіночого суцвіття.

Поливають огірки тільки вранці, двічі на тиждень. Однак при цьому слід пам'ятати, що вони не люблять як надмірного висушування, так і надмірної вологості.

Ще цікавіше вирощувати огірки на гідропоніці. Способів є кілька. Розповім про найефективніший.

В широку коробку-бляшанку, наприклад, від консервів, насипають гравій товщиною 8—10 см. На гравій ставлять велике кашпо без дна або ж з прорізаними в дні великими отворами, заповнюють його мохом, пропареною тирсою, торфом. Гравій заливають розчином повного мінерального добрива так, щоб субстрат у кашпо міг його всмоктувати. Розчин щоденно підливають, а раз на тиждень замінюють. Розсаду огірка висаджують безпосередньо в субстрат.

Можна зробити і по-іншому. Перед тим, як засипати в кашпо субстрат, через отвір у дні до нього протягують у кілька шарів звичайний гніт. У такому разі не доведеться щоденно підливати розчин і стежити за рівнем його в ємкості. Гніт подаватиме його в потрібній кількості до коренів рослин.

Повний розчин для підживлення готують просто. Найкраще взяти мінеральні добрива групи А чи Б — 1,6 г на літр води. Коли їх немає, суміш можна приготувати самому. Для цього потрібно 25 г сечовини, 60 — суперфосфату, 30 г калійної солі. Все це добре перемішують і беруть 1,5 г суміші.

На жаль, насіння кімнатних огірків у об'єднанні «Сортнасінєовоч» немає. Тому, хто зацікавиться, я зможу реалізувати рештки насіння 10—15 сортів кімнатних огірків.

В. І. ЗАГАЛИЛО,
286018, Вінниця, 2-й провулок Шевченка, 6/1

жиром, посипають подрібненими сухарями і печуть у духовці 25—30 хв.

Стаканчики для розсади

Для приготування стаканчиків беру цупкий папір і, завернувши попередньо краї знизу і зверху на 5—10 мм, згортую на круглій твердій основі. Виходить нібито трубка, кінці якої закладаю одну за одну.

Дно роблю також із цупкого паперу: вирізую круг, який вміщую всередину трубки. Загин паперу всередину. Можна також використати паперові стаканчики від елементів 373. В такому разі рослини не треба пікірувати, а це дає можливість зберегти кількість рослин і зменшити витрати насіння.

А. Д. КИРИЛЮК
Волинська обл.,
с. Ветли

БАТАТ, або солодка картопля

Ця давня культурна рослина походить з тропіків Центральної Америки та Мексіки. Батат (його ще називають солодкою картоплею) вирощують на земній кулі у величезних обсягах і цінують більше, ніж звичайну картоплю. У його бульбах міститься до 30% крохмалю і 2,5—7,8% цукру — майже втричі більше, ніж у картоплі, а за калорійністю він перевершує останню в 1,5 раза.

Сортовий асортимент батату у світі величезний як за скоростиглістю, продовольчим призначенням, хімічним складом, так і за іншими ознаками. М'якуш у нього буває білий, кремовий, рожевий, жовтий тощо.

Від учених Грузії я шляхом обміну одержав 14 сортів батату і випробував їх у себе на присадибній ділянці. Три з них, а саме 519, 507 і С-9", виявилися перспективними для промислового вирощування на Поділлі. Сорт С-9" дав у перерахунку на гектар 200 ц бульб, а потенціальні можливості його ще вищі.

Розмноження садивного матеріалу та агротехніка цієї культури не дуже складні, вони під силу будь-якому колгоспу, радгоспу, а також овочівнику-аматору. Розмножують батат живцями (для нашої кліматичної зони такий спосіб найбільш прийнятний і дає добрі результати). Спочатку бульби висаджують у невеликі ящики, наполовину вдавлюючи їх у грунт, і ставлять у теплицю, як опалювану, так і на сонячному обігріві. Якщо садивного матеріалу потрібно небагато і немає теплички, можна поставити ящики в кімнаті на вікні.

Строк садіння бульб у ящики залежить від того, скільки потрібно розсади і які умови для вигонки: з кінця січня до травня. Найкраща температура для цього — плюс 18—25°.

Через місяць-півтора з'являються ростки батату. Я зрізаю їх з двома-трьома міжвузлями і саджаю для прискорення росту в інший ящик або в тепличний грунт. Укорінюються живці дуже легко. Спочатку їх бажано трохи притінити, а через місяць уже можна висаджувати на постійне місце в городі.

Я висаджую живці після того, як пройдуть останні приморозки. У нашій кліматичній зоні це буває наприкінці травня — на початку червня. На одному квадратному метрі розміщую 2—7 живців (залежно від того, звідки походить сорт, від його біологічних особливостей та строку садіння).

Хочу наголосити, що батат має виключно високий коефіцієнт розмноження, у декілька десятків разів вищий, ніж картопля. На один гектар потрібно від 90 до 200 кг бульб. У виробничих умовах його висаджують розсадосадильною машиною. Догляд за посівами дуже простий: розпушування грунту та прополювання бур'янів. У таких, можна сказати, спартанських умовах він прекрасно росте і наприкінці вересня дає урожай бульб.

Мої багаторічні досліди з бататом показали дивовижні результати: за урожайністю він перевершив (за однакових умов вирощування) кращі сорти картоплі, надіслані для випробування із Смоленської сортодільниці. Він абсолютно не пошкоджується колорадським жуком, стійкий до багатьох інших шкідників та хвороб. Взагалі, за весь час дослідів я не спостерігав жодного випадку ураження батату шкідниками чи хворобами.

Що стосується харчових властивостей цієї культури, то й тут він виявився на належній висоті. З нього готують і перші, й другі страви. Надзвичайно смачні бульби батату, запечені в духовці або підсмажені на свинячому салі. Це прекрасний гарнір до смаженого м'яса, набагато смачніший, ніж традиційна картопля (це стосується всіх виготовлених з нього страв).

Печений або варений батат можна із задоволенням їсти без масла, солі і будь-яких приправ.

Білки, яких у бататі набагато більше, ніж у картоплі, цінніші, оскільки основна їх частина знаходиться у формі легкозасвоюваних альбумінів, тоді як у картоплі — важкозасвоюваних амідів.

Батат — прекрасна сировина для виготовлення високоякісного крохмалю. Борошно з його м'якуша, що залишилося від промивання крохмалю, багате білками, його можна використовувати для приготування пудингів, пирогів (за смаком воно нагадує суху м'якоть кокосового горіха, смачне, поживне і дієтичне, особливо для діабетиків, яким потрібно споживати якомога менше крохмалю й цукру).

Якщо змолоти сушений батат грубо, одержують продукт, що нагадує манну крупу. З бататового борошна готують багато смачних і поживних страв. Коли ж змолоти його дрібно і додати до однієї третини борошна дві третини пшеничного, з суміші виходить дуже смачний і красивий хліб. Можна випікати з бататового борошна печиво, пироги, готувати пудинги, соуси тощо.

Є й кормові сорти батату, вони дають молокогінний корм, крім того, бататом успішно відгодовують свиней, бичків, кроликів. У дослідах, проведених в Азербайджані, додавання до раціонів корів 4—5 кг бульб батату збільшувало добові надої молока на 2—3 кг, а згодовування свиням 3 кг бульб на голову за добу сприяло одержанню 0,4 кг середньодобових приростів живої маси.

Для відгодівлі свиней, як правило, частину поля залишають незібраною, і свині самі викопують та поїдають бульби. Досліди показали, що у таких тварин відкладається більше жиру, ніж у тих, яких годували пшеничними висівками.

Гичку батату згодовують у свіжому вигляді, а також готують з неї силос і сіно. Великі соковиті бульби важко зберігати свіжими взимку, тому їх силосують разом з гичкою. Порівняльні аналізи бататового й кукурудзяного силосу показали перевагу першого за поживністю та засвоюваністю на 50—100%.

Хочу спинитися й на проблемі зимового зберігання бульб. До нього слід поставитися серйозно, оскільки це єдиний «мінус» у прекрасної культури, що й досі не дав змоги широко впровадити її на Україні. У світовому асортименті є сорти батату з непоганою лежкістю. Ті 14 сортів, які я випробував, теж добре зарекомендували себе. За рубежем будують спеціальні батагосховища, у яких підтримується температура 10—12° тепла і добра вентиляція. Незважаючи на те, що такі сховища дещо дорожчі, ніж традиційні, вони вигідні й окупають себе.

У нашій країні колгоспи й радгоспи Туркменії і Таджикистану зберігають урожай батату протягом усієї зими в сухих траншеях, оброблених вапном. Перед закладанням на зберігання бульби обробляють вапняним молоком і просушують, а потім перешаровують землею.

Овочівники-аматори можуть успішно зберігати батат взимку у прохолодному приміщенні при температурі 9—12° тепла. Восени, перед закладанням, бульби потрібно ретельно просушити.

Отже, батат — перспективна культура. Однак навряд чи вдасться широко впровадити його в практику, поки не буде споруджено бататосховищ і організовано вирощування розсади у колективних господарствах та реалізацію його населенню. Хочеться, щоб це сталося якомога скоріше.

М. І. Тимуш
Вінницька обл.

ВІНОК ЦИБУЛІ

Хоч цибулина не є основою тієї чи іншої страви, так би мовити її наповнювачем, але без цибулини не буде гостроти салату чи підсмажених шкварок, звареного борщу чи вареників з капустою. Та не тільки смак, але й користь від цибулі величезна. В ній є азотисті речовини, цукор, мінеральні солі, вітаміни. Додаючи цибулю при солінні і квашенні, маринуванні овочів, подовжують термін їх зберігання.

Цибуля належить до овочів, які мають фітонциди, що згубно діють на хвороботворні найпростіші одноклітинні організми. Вчені дослідили, що бактерії черевного тифу, дизентерії, дифтерії та інших хвороб гинуть у кашці з цибулі.

Ще Гіппократ, Пліній, Діоскорід рекомендували цибулю при найрізноманітніших захворюваннях. Мабуть, багато людей старшого віку пам'ятають, як з метою швидшого «визрівання» прикладали до чиряка печену цибулину. У народній медицині майже всіх народів цибулю застосовують як ранозагоювальний, протицинготний та сечогінний засіб, традиційно за допомогою цибулі знижують артеріальний тиск.

Тепер препарати з цибулі застосовують при атонії кишок, коліті, у випадках схильності до запорів. Пари кашки з цибулі вдихають протягом 2—3 хвилин при нежиті, грипі, ангіні, бронхіті.

Як лікувальний засіб цибуля застосовується і в народній ветеринарії різних країн. Зокрема її призначають всередину для поліпшення діяльності органів травлення і збудження апетиту.

Ось кілька ветеринарних порад застосування цибулі. При розладі кишкового тракту теляті дають настій з цибулі. Спочатку на свіжій перевареній воді готують 2 л 0,85%-ного розчину натрію хлориду, який вливають у чисту 2,5—3-літрову пляшку. Через пробку пляшки пропускають сифон з гумовими трубками і затискачами. Потім 200 г цибулі швидко труть на тертці (на кашку) і додають у пляшку з розчином. Суміш колотять протягом кількох хвилин. Щоб менше випаровувалися діючі леткі речовини (фітонциди), в пляшку наливають по стінці півсклянки олії (вона повинна повністю вкрити поверхню рідини). Настій націджують через сифон і відразу випоюють хворому теляті по 3—5 мл на 1 кг його маси 5 разів підряд через кожну годину. У цей період теля не годують. Далі настій дають за півгодини до годівлі. Слід пам'ятати, що приготовлену суміш треба використати протягом двох діб, а пізніше зробити нову.

З лушпиння цибулі готується 5%-ний відвар, який у той же день випоюють теляті по 150—300 мл через кожну годину 4—6 разів. На цей час теля залишають голодним, а потім йому дають молозиво чи молоко. Розлад шлунку, як правило, припиняється.

Цибулю та її сік застосовують для лікування ран, опіків, обморожень, прискорення визрівання абсцесів. Для цього з цибулі готують кашку, яку розбавляють в 50—100 разів ізотонічним розчином натрію хлориду, просякають нею стерильні марлеві салфетки або тампони, які накладають на рану.

Отож, не забудьте відвести під цибулю грядку на вашому городі. Коли ж не виросла вона у вас, придбайте вінок-другий для своєї сім'ї. Тільки не кладіть цибулю у теплому місці, бо проросте. Якщо є можливість, повісьте вінок цибулі у підвалі, де температура буде низькою, але не мінусовою.

Настої проти шкідників

Проти плодожерки, попелиць, мідяниці, а також трача на агрусі успішно діє настій дикого часнику та лушпиння цибулі. Останнє, крім того, знищує ще й плодових кліщів.

Настій з лушпиння цибулі готують так: 150—200 г лушпиння заливають 10 л води, настоюють 4—5 днів, проціджують і використовують для обробітку дерев і кущів. Ефективність цього ніби невинного розчину досить велика: через 1—2 дні гине основна маса попелиць, кліщів, мідяниць.

Садівники та городники використовують настої з іншою концентрацією. Дехто, наприклад, відро лушпиння та відходів цибулі настоює в 3 відрах води. Через 4—5 днів одержують темно-бурий настій з різким запахом, який перед застосуванням розбавляють водою до світло-бурого забарвлення в пропорції приблизно 1:5. У такій концентрації настій не шкодить рослинам і токсично діє на шкідників. Чимало любителів не обприскують рослини, а поливають грядки, як правило, у травні після дощу, не менше двох разів з інтервалом у 4—6 днів. Якщо немає дощу, то грядки перед внесенням цибулинного настою поливають чистою водою, але не холодною. Розчин діє ефективно і швидко, зникають з грядки вовчки, жуки і навіть слизняки.

ЖИВЦІ

Живцями розмножують виноград, смородину, агрус, яблуню, грушу, айву та деякі інші культури. Розмноження плодових і ягідних культур в природних умовах живцями — явище не досить поширене.

Людина розробила методи вегетативного розмноження, які дають змогу з одного куща агрусу одержувати 20—30 нових відсадків, а одна маточна рослина смородини дає 50—70, а іноді і більше 100 саджанців.

Так, розмножуючи рослини живцями (смородину, бірючину, тамариск та інші), здерев'янілі пагони розрізають на шматочки довжиною 20—30 см (іноді довші), а потім для кращого укорінення намочують у воді протягом 10—15 днів, занурюючи живці товщою частиною у воду на третину-чверть.

Зверху живці вкривають поліетиленовою плівкою, матами або іншим матеріалом. Як тільки на зрізах з'явиться наплив калюсу, а по живцю підуть дрібнесенькі біленькі сочевички (зачатки корінців), матеріал висаджують в шкілку за інтенсивними схемами — в дворядну стрічку 70×20×20×5—8 см, тобто 400—500 тисяч на гектарі (70 см — відстань стрічки від стрічки, 20×20 — відстань між рядами в стрічці, 5—8 см — відстань рослини від рослини). Одразу після висаджування шкілку поливають, потім повторюють полив ще 2—3 рази протягом року. Догляд за рослинами полягає в прополках та розпушенні міжрядь. Мине рік — і нова рослина готова для пересаджування. Їх вихід з гектара — 300—400 тисяч.

Велику допомогу природі подала наука про культуру тканин. Це своєрідне розмноження живцями, яке природа здійснити практично не може, бо потрібні особливі умови живлення, стерильність. Суть його полягає в тому, що з одержаного на місці поранення гілки калюсу беруть невеличку його частину і в стерильних умовах кладуть у спеціальний посуд на живильне середовище. Калюс при певних теплових режимах розростається, і поступово проходить утворення кореня, стебла, листя. Таке явище називається органогенезом. Одержані таким чином нові рослини сливи, яблуні та іншої культури переміщують в умови, наближені до природних, і лише після повного «гартування» висаджують на постійне місце в сад.

Як метод вегетативного розмноження плодових рослин, культура тканин ще не поширена. Але перспективи застосування цього методу невпинно зростають, і в першу чергу для одержання безвірусного садивного матеріалу суниці, малини, смородини і всіх плодових рослин, які забезпечують високе і щорічне плодоношення.

Суницю розмножують таким чином: на поживне середовище висаджують вільну від вірусів (після термотерапії) меристему (утворююча тканина) вершкової бруньки. Вона й дає початок новій, очищеній від усяких вірусів рослині. Врожайність безвірусних суниць значно вища, ніж звичайних. Останнім часом практикується вкорінення живців з допомогою стимуляторів. Варто трохи потримати нижні кінці здерев'янілих або зелених живців у розчині індолилмасляної кислоти, і вони швидко укорінюються. Стимулює кореневутворення і нафтилоцтова кислота. Сприяє укоріненню і штучний туман. Завдяки надзвичайно дрібному розпиленню води, аж до туману, що постійно висить у теплиці, зелені живці смородини, троянди чи інших культур легко укорінюються. Застосування штучного туману дало високий ефект укорінення навіть тих рослин, які жодними іншими способами не утворюють корінців на пагонах. Цей спосіб особливо поширений при одержанні вільних від вірусів підщеп плодових, саджанців ягідних і декоративних культур.

Відсадки: горизонтальні, вертикальні

Розмножуючи агрус, смородину, порічки, ліщину, виноград тощо, застосовують здебільшого горизонтальні відсадки. Цим способом користуються і при розмноженні вегетативних підщеп та створенні кореневласних дерев, що не мають кореневої поросль.

Для відсадків вибирають однорічні довші пагони, у кущових — минулорічні, у дерев — найближче розташовані до землі.

Відсадки роблять так. Рано навесні, до розпукування бруньок, усі відібрані пагони кущів і вегетативних підщеп нагинають до землі, пришпилюють дерев'яними або металевими гачками і присипають рівчак глибиною до 20—25 см у напрямку гілки і нагинають її в рівчак. Пришпилюють і засипають добре перемішаною з перегноєм землею. Верхівку залишають на поверхні грунту. Щоб краще укорінювались відсадки, грунт навколо мульчують, поливають.

Горизонтальні відсадки кущових ягідників, ліщини, винограду і вегетативних підщеп протягом одного літа перетворюють на саджанці. За літо виростає і більшість відсадків плодових дерев. З одного відсадка одержують, як правило, 3—4 саджанці.

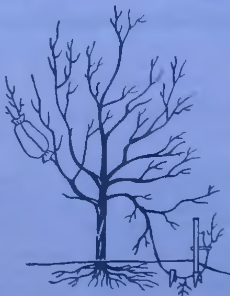

Схема укорінення пагона яблуні.

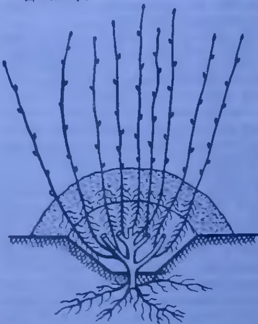
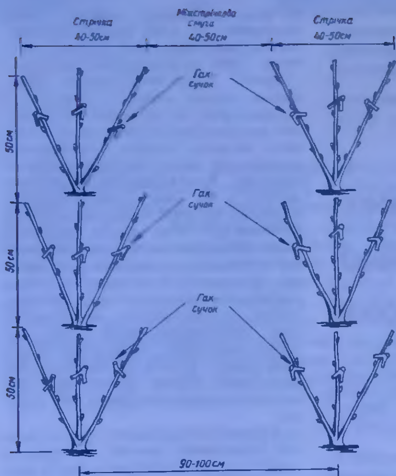

Схема одержання вертикальних відсадків.

План-схема розміщення агрусу в шкілці після пригинання навесні другого року.

Схема одержання горизонтальних відсадків смородини, порічок, агрусу.

Викопують їх восени. Розрізають на окремі рослини і пересаджують у сад.

Відокремлення саджанців плодових роблять лише тоді, коли вони дають нормальний приріст. Роблять це так. Корінь, як правило, утворюється по всій «дузі» присипаного грунтом пагона. Тому відрізають корінь приблизно посередині згину. Верхня частина укоріненого пагона йде для пересаджування на постійне місце, а частина від маточного дерева — на дорощування. Наступного року з нього утворюється ще один саджанець.

Розмноження горизонтальними відсадками — справа дуже забарна, трудомістка. Тому в основі завдань нових промислових технологій розсадництва ягідних культур покладено зменшення затрат праці та збільшення виходу саджанців і вегетативних підщеп з одиниці площі.

З цією метою нові технології передбачають застосування так званих тимчасових маточників. Їх закладають восени або рано навесні однорічними, добре розвиненими і перевіреними на сортність саджанцями за схемами 0,9—1 м×0,3—0,5 м, тобто висаджуючи 20—32 тисячі рослин на гектарі. Верхівку посаджених пагонів зрізують, залишаючи 3—4 бруньки. Протягом року шкілку-маточник ретельно прополюють від бур'янів, а грунт у міжряддях утримують в розпушеному стані. Протягом першого літа на кожному кущі утворюється 3—4 добре розвинених пагони. Весною наступного року їх пригинають до землі ялиноподібно в напрямку ряду, пришпилюють гачками і зрізають верхівку на третину-чверть. Через 15—20 днів з кожної залишеної бруньки виростає вертикальний пагін. Коли пагони досягнуть 15—18 см, їх вручну пригортають землею, повторюючи 2—3 рази підгортання розорювачами в міру росту пагонів. Для кращого укорінення і розвитку саджанців протягом літа кілька разів поливають, виполюють бур'яни. У жовтні-листопаді всі рослини (і молоді, і маточні) викопують спеціальними плугами, розрізають і сортують. Ті, що досягли стандартних розмірів, йдуть на реалізацію, решта — на перешкіл. Вихід стандартних саджанців з гектара сягає 600—900 тисяч.

Вегетативні підщепи та смородину розмножують також вертикальними відсадками. Їх суть і агротехніка однакові. Але тут рослини не пригинають до землі, лише вертикальні однорічні пагони присипають землею. Протягом літа вони добре укорінюються і дають початок новим рослинам.

Відсадки повітряні

Є рослини, які не розмножуються вегетативно. З насіння ж виростають дички з дрібними несмачними плодами.

Справа в тому, що нагнути молоді пагони до землі неможливо. Вони розміщені високо і ламаються навіть при невеликих згинах.

Тому з давніх-давен збереження сорту досягається застосуванням єдиного, хоч і дуже дорогого методу,— так званого повітряного відсадка.

Технологія його така. На вибраній 2—3-річній гілці зрізується шматочок кори, а місце надрізу обліплюють глиною, змішаною з компостом і шерстю тварин, у вигляді кульки діаметром 1—1,5 см. Шерсть добре скріплює глину, але зверху кульку обмотують ще ріденькою мішковиною, бо при регулярному зволоженні грудка руйнується. Поливають двічі на день протягом шести місяців, а іноді — і довше. Відсадок вважається готовим до пересаджування, як тільки корінчики вийдуть з глиняної кульки. Після цього гілку зрізують і пересаджують в розсадник на дорощування або ж у сад, на постійне місце.

Щоб полегшити поливання, над відсадком ставлять посуд (5—10 л), з'єднують його з глиняною кулькою бавовняним шнуром, по ньому вода надходитиме до відсадка.

Щоб не поливати взагалі, грудку землі обмотують поліетиленовою плівкою і добре змочують. Вода під плівкою не випаровується, її вистачає на весь час укорінення. Зрізують готовий саджанець тоді, коли через плівку видно утворені корінчики.

Школа садівника

Школу веде Мліївський Науково-дослідний інститут садівництва Лісостепу України ім. Л. П. Симиренка.

Словничок садівника

Калюс — тканинне новоутворення, здебільшого камбію, в місцях зрізів, поломок або іншого пошкодження рослин. Калюс сприяє загоюванню ран, виростанню нового коріння.

Кальвілі — один з сортів яблуні. Існує декілька класифікацій сортів. Найпоширеніша — Діля Люкаса. За нею сорти яблуні розподіляються за такими групами: кальвілі — ребристі плоди з виступами навколо чашечки, ренети — плоди з специфічним винно-солодким смаком; сінапи — яблука чітко видовженої конічної форми; ранетки — дрібні (10—30 г) світлі плоди північної зони; китайки — теж дрібні (10—20 г) червонуваті плоди. Помологічні класифікації тепер використовуються тільки з науковою метою. В практичному садівництві всі сорти розподіляють лише за строками достигання: літні, осінні, зимові, пізньозимові.

Кербування — поперечні серпоподібні надрізи основної гілки, які робляться для посилення або послаблення росту існуючих гілок без укорочення пагона подовження. При кербуванні виймається тоненький (1—3 мм) шар кори й деревини. Для появи нової або посилення росту існуючої гілки надрізи роблять на 1—2 см вище бруньки або пагона, ріст яких треба посилити. Послаблення сили росту пагона досягається кербуванням з нижнього боку.

Кільчатка — найкоротша плодова гілочка в 2—5 см, яка закінчується обов'язковою плодовою брунькою. Якщо кільчатка не має розгалужень, її називають плодушкою, з галуженнями — складною.

Кільцювання — один із заходів формування крони. З метою стримання росту гілки на неї накладають кільце з дроту, плівки, шпагату або вирізають шматочок кори шириною (залежно від сили росту гілки) до 1 см. При знятті кільця кори спочатку на гілці роблять два кільцеві паралельні надрізи кори, а потім розрізують кору впоперек і знімають кільце з гілки. Найкращим часом проведення кільцювання є початок активного росту (травень), в цей час кора легко відокремлюється. Для дротяних та інших перетяжок теж добра, бо затримує циркуляцію вуглеводів униз, внаслідок чого гілка стримується в рості. Для кільцювання цілком автономна, на інші ділянки дерев не поширюється. Якщо молоде дерево росте добре, кільцювання не може принести найменшої шкоди. Проте дротяні та інші кільця треба своєчасно знімати, бо з ростом гілки вони можуть призвести до цілковитого припинення вуглеводного і мінерального живлення гілки і вона відімре, відломиться.

У мене в саду плодожерка знищила майже весь урожай яблук. Як з нею боротись?

О. К. Шемякіна, м. Київ

Як боротись з яблуневою плодожеркою

Яблунева плодожерка — небезпечний шкідник сім'ячковних насаджень. Якщо з нею не боротись, може повністю знищити врожай.

Досить ефективними заходами боротьби з цим шкідником є застосування ловчих поясів для виловлювання гусені, очищання штамбів від частинок відмерлої кори, регулярне збирання ураженої падалиці, а також знезаражування сховищ, тари, підпірок.

Ловчі пояси, під якими гусінь влаштовує кокони, роблять завширшки 15—20 см з двох-трьох шарів цупкого обгорткового паперу (а ще краще гофрованого) або мішковини. Пояс накладають на нижню частину стовбура, вгорі і внизу обв'язують шпагатом (найкраще шворкою з старої гуми) так, щоб краї пояса були трохи відігнуті і під них могли заповзти гусениці. Перед накладанням пояса бажано очистити стовбур від відмерлої кори, забити глиною тріщини тощо. Огляд ловчих поясів припиняють звичайно наприкінці серпня, коли мінімальна температура повітря знизиться до 10°С.

Значно зменшити кількість гусені плодожерки можна, систематично збираючи падалицю. З плодів, що опали, гусениці виходять, як правило, у першу ж ніч (вдень вони їх не залишають), тому важливо збирати падалицю щодня увечері. Перед цим слід злегка струшувати дерево, щоб впали ушкоджені плоди. Падалицю, яку не можна використати, відразу після збирання треба закопати на глибину не менш як 50 см.

Оскільки більшість гусені плодожерки в коконах залишається зимувати на штамбах дерев, їх можна знищити восени під час очищання відмерлих частинок кори дерев'яними скребками перед побілкою дерев. При цьому уважно оглядають тріщини, дупла, нерівності на корі і видаляють кокони. Біля дерева розстилають брезент, щоб усе зішкрябане можна було зібрати і спалити. Очищають також від коконів з гусінню підпори, кошики й іншу тару, в якій зберігають плоди. Після очищення від кори нижню частину підпор занурюють на 5 хв у киплячу воду. Тару знезаражують окропом.

Деякі садівники-аматори захищають плоди яблуні і груші від плодожерки паперовими пакетами, які заздалегідь виготовляють з тонкого паперу (можна використати кальку або інший папір, що просвічується). Аркуш паперу складають навпіл і дві його сторони прошивають на швейній машині тонкими нитками (№ 30 та ін.) або склеюють водостійким клеєм. Після опадання зав'язі до початку масової яйцекладки яблуневої плодожерки, коли зав'язі досягнуть величини лісового горіха, їх нормують, залишаючи один найрозвиненіший плід. На нього надівають паперовий пакет і зав'язують його м'яким дротом або шпагатом. Маючи певну навичку, можна за годину надіти до 100 пакетів.

Ефективним заходом є застосування феромонних пасток. Синтетичні статеві феромони (атрактанти) у промисловому садівництві використовують для обліку кількості плодожерок і уточнення строків хімічних обробок. У такому разі на гектар вивішують одну пастку. Але феромони можна застосовувати і для безпосередньої боротьби з цим шкідником, коли його порівняно небагато, шляхом масового виловлювання самців (метод самцевого вакууму). Самці першого покоління яблуневої плодожерки з'являються в природі трохи раніше самок — наприкінці цвітіння яблуні. Саме в цей час важливо виловити більшість їх.

Для виловлювання самців використовують картонні пастки, на дно яких наносять клей, що довго не висихає, і вміщують шматочок гумової трубки з феромоном, який приваблює самців певного виду плодожерки. Пастки вивішують на периферійних гілках крони дерева на висоті 1,5—2 м: проти яблуневої та сливової плодожерок у середньому по одній пастці на 400 кв. метрів, проти східної — дві пастки на 100 кв. метрів саду. Проти яблуневої плодожерки пастки вивішують наприкінці цвітіння яблуні.

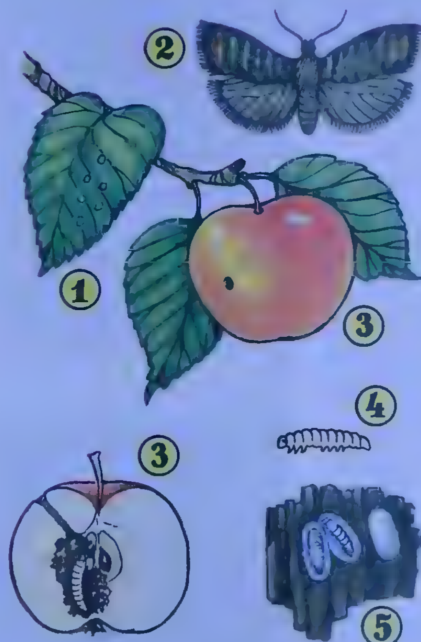
Пастки вивішують всередині крони з південної сторони дерева так, щоб торцеві їх частини були розміщені в напрямі панівних вітрів. Тоді більше ловитиметься самців. Дуже важливо, щоб феромони застосовували одночасно на всіх ділянках садівницького товариства або в усіх садах населеного пункту. Феромон у пастці діє на відстань понад 50 м.

У боротьбі з яблуневою плодожеркою ефективні такі хімічні препарати (на 10 л води): бензофосфат — 60 г, кілзар — 50, перметрин — 25, ровікурт — 10 г.

Ю. ЯНОВСЬКИЙ,
завідуючий відділом Науково-дослідного інституту садівництва Лісостепу УРСР

Наш календар

Цього року «ДСГ» започатковує своєрідний календар боротьби з хворобами і шкідниками садових і городніх культур. Звичайно, щоб запобігти біді, необхідно знати причину її виникнення. Ось чому ми плануємо коротко подавати ознаки і розвиток того чи іншого захворювання, описання шкідника. Цілком зрозуміло, що в такому малому за обсягом календарі відразу розповісти про всі хвороби і шкідників неможливо. Тому будемо поступово подавати ці матеріали, накопичення яких дасть змогу створити у себе вдома своєрідний довідник. Ми залучатимемо до роботи в «ДСГ» науковців, одночасно запрошуємо і практиків з різних зон України, які мають цікавий досвід захисту рослин від шкідників і хвороб, що, безперечно, збагатить скарбницю людських знань культурного ведення садівництва і городництва.

Яблунева плодожерка

1 — яйцекладка; 2 — метелик; 3 — пошкоджений плід; 4 — гусениця; 5 — лялечка і гусениця, що зимують у коконах під корою.

Причини ураження овочевих і садових культур шкідниками і хворобами

І сад, і город надзвичайно сприятливе середовище для розвитку шкідників і хвороб. Наприклад, у лісостеповій зоні України зареєстровано понад 300 видів шкідників і хвороб, які можуть завдати величезної шкоди на присадибній ділянці, а інколи повністю знищити врожай і навіть дерева.

Першоджерелом різних захворювань рослин найчастіше бувають насіння, саджанці і грунт. На саджанцях і насінні є різноманітні збудники хвороб і личинки шкідників, а в грунті і на рештках рослин зимують лялечки і личинки майже всіх шкідливих жуків, метеликів, мух, нематод і вся хвороботворна мікрофлора. Багато з них ховається на зиму у теплицях та інших спорудах закритого грунту. Якщо не боротися з ними, то навесні вся шкідлива мікрофлора заражає прилеглі території. Таким чином створюється вогнище ураження садових і городніх культур ще на початку вегетації.

Враховуючи особливості біології шкідників і хвороб, захисні роботи у саду і на городі слід проводити в певні періоди розвитку (фенофази) плодових дерев, ягідників, суниці.

Нагадуємо

Не забудьте повісити для синичок годівниці й «житло». Підсипаючи регулярно відходи зерна, соняшнику, крихти хліба, ви принадите пташок у ваш садок, а вони обстежать кожну гілочку і видзьобають всю шкідливу комашину живність саду.

Може статися, що ви забули у листопаді обгорнути молоді дерева у саду, то зробіть це в грудні. Якщо не вкрив землю сніг, то згребіть і спаліть листя і рештки городини. Звичайно, можна їх закомпостувати і буде відмінне добриво.

Сподіваємося, що у листопаді ви побілили штамби і основи скелетних гілок вапняним молоком. У січні-лютому цю операцію садівники повторюють. Вапняний розчин (молоко) готують за такою пропорцією: 2 кг свіжопогашеного вапна, 300 г мідного купоросу на 10 л води. Побілка захистить дерево від сонячних опіків, та й гризуни не так на нього нападатимуть.

Пеларгонія,

Однією з найпоширеніших рослин, що вирощують у квартирах, є пеларгонія, або, як її часто називають у побуті, герань. Походить вона з Південної Африки і належить до родини геранієвих. У світі існує близько 250 видів пеларгонії. Рослина має яскраві квітки різноманітного забарвлення, а листя — цілющі властивості завдяки ефірним маслам, що добре оздоровляють повітря в кімнатах. Квітує з ранньої весни до глибокої осені. Квітки без запаху. Коли відцвітуть, то стовпчик пеларгонії розростається в стручок такої форми, яка нагадує дзьоб журавля. Звідси і назва «пеларгос» (в перекладі з грецької мови — журавель).

Пеларгонії люблять світло. Вирощують їх на підвіконнях, балконах, верандах, розміщених на південь чи південний схід і захід. Добре відгукуються на свіже повітря, але погано переносять протяги і сильне забруднення пилом. Листя пеларгонії густо опушене, що сприяє нагромадженню пилу на ньому, отже, ускладнює дихання рослин.

Пеларгонії посухостійкі рослини, потребують помірного поливу, надлишок вологи може спричинити загнивання стебла. Влітку пеларгонію поливають через день (у сонячні спекотливі дні — щодня), взимку — раз на тиждень. У кімнатах рослину тримають протягом весняно-літнього періоду при температурі 18—20°С, взимку краще при 6—8° С.

Розмножується пеларгонія, як правило, живцями та діленням куща. Живцюють її з лютого по жовтень. Використовують на живці не тільки верхівку стебла, а і все стебло. Живці нарізають з 2—3 міжвузлями, зріз роблять прямий, безпосередньо під вузлом. Вкорінюють живці в піску при температурі 18—20°С. Можна також вкорінювати у воді (наприклад, склянці), але занурювати живці у воду потрібно лише на 2—3 см. Висаджені живці прикривають поліетиленовою плівкою, або склом для створення сприятливих умов вкорінення. Протягом першого тижня щодня один раз обприскують живці водою. Через 4—5 тижнів вкорінені живці висаджують у горщики діаметром 9 см. Землесуміш має бути пухкою, поживною (pH 5,8—6,5). Готують її з дернової землі, перегною, торфу і піску (2:1:1:0,5). Можна вирощувати пеларгонію і на звичайній городній чи парниковій землі. Коли в горщику корені обплетуть земляну грудку, пеларгонію пересаджують у таку саму землесуміш у горщики діаметром 13—15 см. Якщо ж її використовують для озеленення балконів чи клумб, то висаджують з горщиків першого садіння.

У весняно-літній період через кожні два тижні пеларгонію підживлюють повним мінеральним добривом (азотом N), фосфором (P) калієм (K) — 1:1:1,5). На селі підживлюють настоєм пташиного посліду, який тримають 20 днів у емальованому посуді (з розрахунку 1 кг посліду на 20 л води). Після цього 1 л настою розводять у 15 л води і раз у декаду поливають рослини так, щоб розчин покрив усю поверхню землі, але не досяг до вінця горщика. Перед підживленням рослину поливають водою, щоб розчин потрапив на вже зволожені корені.

Щоб одержати рослини з великою кількістю суцвіть, треба своєчасно формувати кущі. Прищипують пагони у березні-квітні над другим-третім листком, що викликає появу додаткових пагонів із суцвіттями.

В озелененні кімнат, балконів, клумб найчастіше використовують пеларгонію зональну. В народі її ще називають калачики. Листя вона має

або герань

широке з невеликими рідко розміщеними зубчиками. На листках помітні концентричні кола темно-зеленого і коричневого забарвлення, які розділяють листок на зони. Звідси і назва — зональна пеларгонія. Стебло пряме, сильно опушене. Квітки прості і махрові різноманітного забарвлення, зібрані в суцвіття — парасольку. Є сорти зональної пеларгонії високорослі, є карликові. Деякі мають строкате листя. В озелененні найчастіше використовують такі сорти, як Метеор, Кардинал, Ірина, які мають яскраво-червоні суцвіття діаметром 9—10 см (квітки 0,8—1,2 см). Щоб рослини безперервно квітували, квітконоси відламують відразу після цвітіння (навіть при наявності 2—3 квіток), що сприяє росту наступного суцвіття.

У пеларгонії великоквіткової краї листків глибокозубчасті. Пелюстки квіток, як правило, біля основи мають плями чи риски іншого кольору. Діаметр суцвіття 12—15 см, квітки — 5—6 см залежно від сорту. У кімнатних умовах цвіте до серпня; на балконі, у клумбах — до заморозків. На жаль, цей вид пеларгонії ще мало використовують для озеленення балконів, де вона цвіте безперервно все літо і осінь. Зрізані суцвіття пеларгонії великоквіткової у фазі пуп'янків добре розкриваються у воді, залишаючись свіжими більше тижня. Серед сортів пеларгонії великоквіткової найбільш декоративні і невибагливі до умов зростання Африкан Бел (з досить темними коричнево-червоними бархатистими плямами в центрі і рожево-червоною каймою по краях), Джесі Лорет (з квітками темно-малинового кольору, з світло-малиновими торочкуватими краями), Лавендер Квін (лавандового кольору з темно-пурпурними плямами на кожній пелюстці), Марі Фогель (рожевого кольору з крімсоновими плямами і прожилками на двох верхніх пелюстках), Пінк Фогель (квітки яскраво-рожеві з темно-крімсоновим вічком на одній верхній пелюстці).

Пеларгонія щитковидна має повзуче гранисте стебло та плющевидні листки. Суцвіття різноколірні. Рекомендується витка рослина для інтер'єрів. Можна висаджувати і на балконі.

Пеларгонія запашна має глибокорозсічені, сильно пахучі листки та дрібні бузкового кольору квітки і суцвіття. Вирощують її як декоративно-листяну рослину. На початку XIX століття її почали культивувати для одержання ефірної геранієвої олії, яку використовують у медицині, парфюмерній та кондитерській промисловостях. У нашій країні великі плантації пеларгонії запашної є в Абхазії та Грузії.

Т. М. ЧЕРЕВЧЕНКО, д-р біол. наук

Пропоную...

...на обмін різноманітні декоративні культури, яких у мене близько тисячі сортів — гладіолуси, тюльпани, нарциси, гіацинти, крокуси, різні цибулинні і бульбоцибулинні. На замовлення висилаю список сортів.

Г. О. Куксов,
292089, Львівська обл., Пустомитівський р-н, с. Полянка

...садивний матеріал гібриду суниці, динного дерева, гранату, лимонів, інжиру і багатьох інших рідкісних рослин (для відповіді вкладайте конверт).

П. І. Слободяник,
280024, м. Хмельницький, Львівське шосе, 43, кв. 195

картоплю сорту Адретта, 20 сортів високорослих помідорів, 20 сортів огірків.

О. П. Водоп'янов,
343660, Донецька обл., м. Амвросіївка, вул. Чапаєва, 89-а

суниці сортів Деснянка (середньоранній, квітконоси на рівні листя, ягоди червоні, солодкі) та Ясна. Можу також поділитися насінням кмину, гірчиці, ромашки лікарської, часнику зимового, фізалісу овочевого та суничного.

В. М. Тригуб,
351533, Чернігівська обл., Щорський р-н, с. Тихоновичі

...для квітникарів-початківців у вигляді шефської допомоги (з оплатою поштових витрат) дітки тюльпанів дарвінівських гібридів і дітки суміші сортів гладіолусів. За помірну ціну пропоную цибулини 30 сортів тюльпанів, 300 сортів гладіолусів, 100 сортів жоржин, насіння різноманітних сортів помідорів, огірків, одно- і багаторічних квітів, овочевих і пряних культур.

Є. І. Вакулін,
322030, Дніпропетровська обл., Новомосковський р-н, с. Голубівка, вул. Садова 29

...бульби жоржин Генріх Гейне, Гіменей, Бергерс Рекорд, Андрюша (всього 32 сорти), цибулини гладіолусів Білий ведмідь, Вінець, Атлант, Зорянка, Рожева чайка (60 сортів), тюльпанів гібридів дарвінівських, кущики великоквіткових хризантем 4 сортів (5 кольорів), насіння фацелії, меліси, наперстянки, цинії сорту Червона шапочка, деревовидної півонії, айстр

В. І. Черненко,
273370, Одеська обл., Великомихайлівський р-н, с. Новоборисівка, пров. Чапаєва 3

Стрелітція — «райський птах»

І дійсно, яскравий рожевий колір пелюсток надзвичайно гармонує з синіми рильцями. Таке можна побачити лише в яскравому забарвленні тропічних райських птахів. А чудернацька форма суцвіть надає їм ще більшої схожості з дивними птахами, що зринають угору.

Це — стрелітція королівська, вічнозелений трав'янистий кущ з великим цільнокраїм листям, що природньо зростає на бідних піщаних та щебинстих грунтах Південної Африки, в Капській області. В тих місцях дощі випадають надзвичайно рідко, тому у стрелітцій — товсте коріння, в якому, ніби в коморі, довгий час зберігається вода та поживні речовини; блискуче листя, що відбиває частину пекучого сонячного проміння, та ще й вкрите тонкою плівкою воску, щоб дуже економно витрачати воду. Квіти на диво витривалі.

До недавнього часу ці дивні екзотичні рослини можна було зустріти лише в ботанічних садах, але зараз агрономи Голландії та Франції навчилися вирощувати їх на великих площах у теплицях як промислову культуру. В наш час стрелітція займає все більші площі закритого грунту Європи, де її вирощують «на зріз». Слід сказати, що попри високих декоративних якостей, суцвіття стрелітції може зберігатися в букеті майже місяць і протягом цього часу на ньому розквітають все нові квіти.

Стрелітція — субтропічна рослина і в наших умовах її можна вирощувати лише в теплицях. Є відомості, що при культивуванні в грунті рослини квітнуть гірше, ніж ті, яких вирощують у діжах. Можливо, у діжах краще підтримується необхідний для них повітряно-водний режим субстрату.

Звичайно, що рослини в чималих діжах не просто розміщувати в квартирах, але останнім часом їх все більше використовують в контейнерному озелененні та в зимових садах.

Стрелітція королівська — кущ заввишки близько метра. Стрелітції ж Августа та Миколая мають величезне, три-чотириметрове, схоже на бананове, листя. Вони надають особливого «тропічного» колориту зимовим садам. Квіти у них не оранжеві, а білі. Особлива стійкість рослин дає змогу вирощувати їх у гарячих цехах та в приміщеннях з домішками пари і газів у повітрі.

Розмножуються вони насінням та паростками, що відростають біля землі. Вирощені з насіння зацвітають на 6—7-й рік. З паростків ростуть повільно, але рослини варті витрачених зусиль. Слід лише пам'ятати, що для успішного культивування потрібен рівень освітлення 500—1000 люкс.

В. Б. ГРАБОВСЬКИЙ

ВІТРЯК САМОТУЖКИ

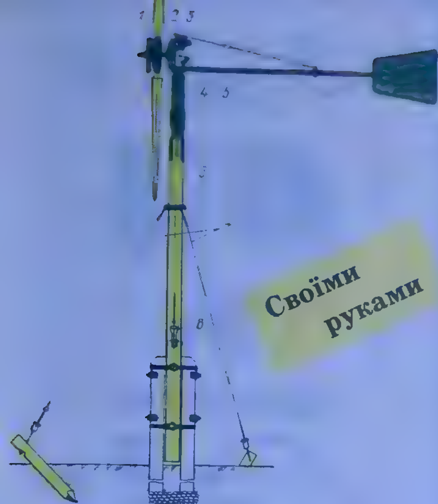

Рис. 1. Двохлопатевий вітроелектричний агрегат
1 — вітряк, 2 — редуктор, 3 — генератор, 4 — опора, 5 — хвіст; 6 — стовп, 7 — розтяжки, 8 — важіль

В останні роки серед садівників-аматорів та сільських жителів зростає інтерес до дешевих нетрадиційних і, головне, автономних джерел енергії. Одне з них — вітер. До редакції надходять листи від наших читачів, зокрема, від О. Я. Блеха з Київщини, К. П. Касаткіна з Донеччини, М. В. Романцева та Ю. К. Новикова з Дніпропетровської та М. Хоменка з Черкаської областей, В. О. Скатерного з Криму, В. Кузьменка з Волині та багатьох інших, у яких вони просять розповісти про те, як збудувати вітроагрегат самотужки.

У цьому та наступному номерах «ДСГ» подає статтю інженера П. П. Власа про способи виготовлення вітроелектроагрегатів.

Правильно виготовлений вітряний агрегат при доброму обслуговуванні працює 5—7 років без особливих затрат. Він виробляє електричну енергію, достатню для освітлення двох-трьох невеликих кімнат, живлення радіоприймачів, зарядки акумуляторних батарей, його використовують для підйому води з глибини до 15 м, приведення в рух жорен тощо.

Основним елементом вітроенергетичної чи вітроводяної установки є вітряк I (рис. 1). Малопотужні агрегати, які працюють на генератор, як правило, монтують на стовпі чи трубі з розтяжками. Виготовляючи вітроелектричний агрегат, необхідно правильно підібрати генератор (списаний автотракторний), випрямляч і регулятор струму, визначити розміри вітряка, якісно виготовити його лопаті, вибрати регулятор частоти обертання. Для кращого використання енергії вітру вигідно, щоб вітроагрегат приводив у рух не лише водяний насос, але й генератор для освітлення і зарядки акумуляторних батарей.

Вибираючи лампи для освітлення, треба враховувати, що низьковольтні освітлювальні лампочки автомобільного типу мають добру світловіддачу. Так, однієї лампочки потужністю 15—20 Вт достатньо для освітлення приміщення площею 6—8 м^2.

При виборі необхідної потужності вітроагрегату треба враховувати силу вітру. Зокрема, на Україні середньорічна швидкість вітру не перевищує 5 м/с. Потужність і частота обертання вітродвигуна повинні бути розраховані на швидкість вітру, при якій вітроагрегат дає максимальний виробіток протягом року. У районах із середньорічною швидкістю вітру 3—5 м/с вона дорівнює 8 м/с. На таку швидкість прийнято розраховувати потужність і максимальну частоту обертання вітродвигуна. Це означає, що потужність і частота обертання вітродвигуна при швидкості вітру понад 8 м/с повинні бути практично постійними.

Найпростіший вітроелектричний агрегат зображено на рис. 2, його монтажну схему — на рис. 3

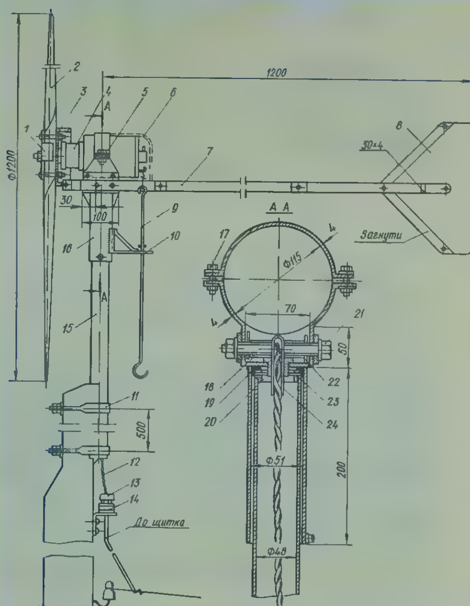

Рис. 2. Вітроелектричний агрегат з генератором
1 — накладка, 2 — вітряк, 3 — гальмівний шків, 4 — генератор постійного струму, 5 — хомут з чотирма гайками, 6 — кожух, 7 — штанга хвоста, 8 — оперення хвоста, 9 — тяга гальма, 10 — кронштейн, 11 — хомут, 12 — гнучкий провід, 13 — штепсельна вилка, 14 — штепсельна розетка, 15 — опорна труба, 16 — опора головки, 17 — болт, 18 — розпірна втулка, 19 — кільце, 20 — втулка, 21 — болт, 22 — гальмівний важіль, 23 — упорна втулка, 24 — гумова трубка

Рис. 3. Монтажна схема електроз'єднання вітроагрегату: 1 — генератор, 2 — пускова кнопка, 3 — лампа, 4 — вимикач, 5 — батарея, 6 — затискач, 7 — запобіжник, 8 — реле зворотного струму, 9 — амперметр, 10 — сигнальна лампа, 11 — текстолітова панель, 12 — гвинт маси

Для підсилення втулки вітряка і запобігання її зминанню, перед нею закріплена накладка, а ззаду — гальмівний шків, прикручений до лопаті двома болтами. Вітряк насаджено на вал генератора і зафіксовано гайкою та законтрено шайбою. Генератор закріплено до опори з хомутом. Опору виготовлено із дводюймової труби довжиною 200 мм, до якої приварено сідло із смугової сталі розміром 100×4 мм. Опору генератора надіто на трубу, на якій вона вільно повертається. Завдяки цьому агрегат може за допомогою хвоста, що складається із штанги і оперення, встановлюватися на вітер. На кінці опорної труби знаходиться прокладка із латуні товщиною 1—1,5 мм, на якій крутиться опора. Ця прокладка разом з кільцем, втулкою і трубою утворює опорний підшипник.

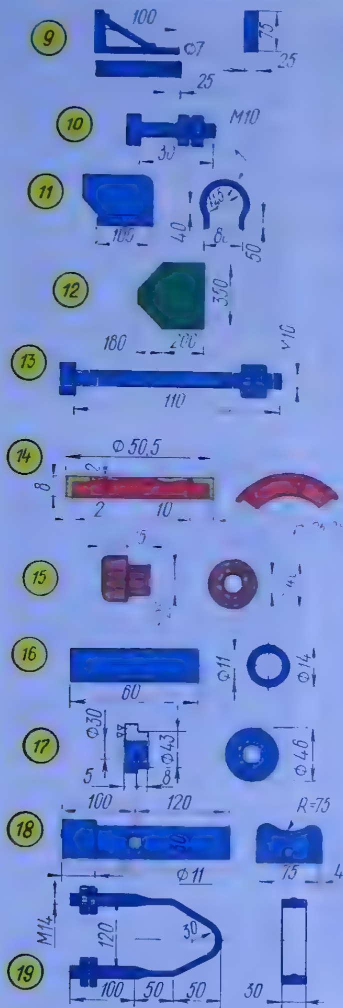
Агрегат зупиняють за допомогою гальма, що складається з гальмівного шківа і скоби, вигнутої по зовнішньому радіусу шківа і приклепаної до важеля, який охоплює опору генератора. У перемичці важеля є два отвори, в які пропускають зворотну пружину і гачок тяги ручної системи зупинки. Для зупинки вітряка тягу необхідно натягнути вниз.

Опорну трубу прикріплюють до стовпа щогли за допомогою двох хомутів.

Струм від генератора подається до щитка гнучким кабелем чи проводом.

Специфікація деталей вітроелектричного агрегату

Назва	Матеріал	Кількість
1. Вітряк	*Сосна клеєна*	*1*
2. Гальмівний шків	*Ст.3*	*1*
3. Накладка	*Те ж*	*1*
4. Хомут	*Те ж*	*1*
5. Опора головки	*Те ж*	*1*
6. Опорна труба	*Те ж*	*1*
7. Штанга хвоста	*Те ж*	*1*
8. Тяга гальма	*Те ж*	*1*

9. Кронштейн	*Те ж*	*1*
10. Болт	*Те ж*	*3*
11. Кожух	*Те ж*	*1*
12. Оперення	*Жерсть товщиною 1 мм*	*1*
13. Болт	*Ст.3*	*1*
14. Кільце	*Латунь*	*1*
15. Втулка	*Текстоліт*	*1*
16. Розпірна втулка	*Ст.3*	*1*
17. Упорний важіль	*Те ж*	*1*
18. Гальмівний важіль	*Те ж*	*1*
19. Хомут з чотирма гайками	*Те ж*	*2*

Вибір генератора

Генератори вітроагрегатів малої потужності працюють при змінній частоті обертання, тобто в тих же умовах, що і генератори автомобілів, тракторів, комбайнів, автобусів. Ці генератори, майже, не змінюючи електричних схем і конструкцій, використовують для саморобних вітроелектричних агрегатів.

Потужність, необхідну для привода генератора при розрахунковій частоті обертання, визначають за формулою:

$$P = (1{,}7 \div 2)\cdot P_{ген\,н},$$

де: $P_{ген\,н}$ — номінальна чи розрахункова потужність генератора; коефіцієнт $1{,}7 \div 2$ — величина постійна.

Наприклад, маємо генератор змінного струму Г-253 потужністю 0,475 кВт. Щоб визначити потужність, необхідну для привода даного генератора, підставляємо дані у формулу: $P = (1{,}7 \div 2)\cdot 0{,}475$. $P \approx 950$ Вт.

Вітроагрегат може працювати стійко тільки тоді, коли потужність вітряка буде на 20—30% вище потужності, необхідної для привода генератора. Звідси діаметр вітряка вітроагрегата

$$D = (5 \div 5{,}7)\cdot\sqrt{P_{ген\,н}},\ м$$

де коефіцієнт $5 \div 5{,}7$ — величина стала. Отже, для даного генератора діаметр вітряка повинен становити: $D = (5 \div 5{,}7)\cdot\sqrt{0{,}475}$, м $= 5\cdot 0{,}22 \approx 1{,}1$ м.

Швидкість обертання вітряка при максимальному коефіцієнтові використання енергії вітру знаходять так:

$$n = \frac{60\cdot Z_н V}{\pi D}.$$

Приймають швидкість вітру $V = 8$ м/с, швидкохідність $Z_н = 7$. Тоді

$$n = \frac{1070}{D}\ об/хв.$$

Звідси максимальна швидкість обертання нашого вітряка не повинна перевищувати:

$$n = \frac{1070}{1{,}1} = 972\ об/хв.$$

Вибір місця для встановлення вітроагрегату

На швидкість вітрового потоку значно впливають різні перепони, рельєф місцевості. Треба мати на увазі, що не кожен горб придатний для встановлення вітроагрегату. Так, на вершині горба з крутими схилами внаслідок завихрення повітря вітряк не буде повністю знаходитися в зоні дії вітрового потоку і частота його обертання буде нижчою, ніж унизу на рівнині. Через це для монтажу вітроагрегату необхідно вибирати рівні місця або підвищення з пологими схилами

Не рекомендується встановлювати агрегат поблизу ярів, з обривистими схилами, оскільки повітряний потік, проходячи впоперек, порушує роботу вітряка.

Майданчик для агрегату має бути відкритим з усіх боків і піднятий над навколишньою місцевістю. Якщо такого місця немає, треба встановити агрегат за напрямом дії вітрів («рози вітрів»).

Ці дані можна отримати у найближчій метеорологічній станції.

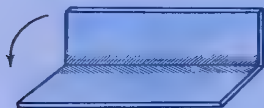
Техніка безпеки

Вітроагрегати повинні бути міцними і безпечними. Мінімальна висота башти під вітродвигун повинна бути такою, щоб нижній кінець вітряка був на 1,5—2 м вище найближчої перешкоди. Змінювати розміри деталей вітроустановки, які наведені в статті, можна тільки в бік їх збільшення. Агрегати з вітряком діаметром більше 1,5 м дозволяється експлуатувати лише при наявності механізму, що запобігає підвищенню частоти обертання вітряка і потужності, яку він розвиває

Своїми руками

Потрібно нагріти

Твердий дюраль під час згинання, як правило, ламається. Щоб уникнути цього, місце майбутнього згину злегка нагрійте на газовій горілці й натріть господарським милом. Потім нагрівайте до повного почорніння мила, яке чорніє саме при температурі «відпуску» дюралю, коли він стане більш пластичним.

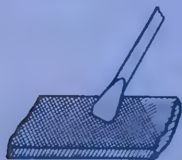
І корок потрібен

Здавалося б, навіщо потрібен корок від пляшки з-під лимонаду чи мінеральної води. А ви прибийте його до торця ручки долота і він надійно застрахує її від можливості розколотися під час ударів по ній молотком.

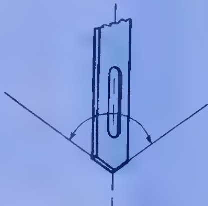
Як напилок почистити?

Працюючи з м'яким металом (наприклад, з алюмінієм), напилок швидко забивається й виходить з ладу. Проте його можна легко й швидко почистити лопаточкою з латуні або міді. Зручно використати для цього й трубку із м'якого металу, сплющивши її кінець.

Голка замість свердла

Іноді потрібно просвердлити тоненький отвір (2—1 мм, а то й тонший), а свердла такого діаметра немає. Замість нього можна використати звичайну шевську голку потрібного діаметра, попередньо заточивши її кінець з боку вушка.

Перка з дроту

Перове свердло (перку) легко виготовити з відпаленого сталевого дроту. Щоб загартувати його, робочий кінець головки свердла після обробки нагрійте до світло-червоного каління, а потім занурте у сургуч.

Кришка не зігнеться

Поки що кришок для консервування не вистачає. Тому їх намагаються використати кілька разів. Але для цього потрібно, щоб під час відкривання кришка якомога менше деформувалася. Для цього використовують спеціальні ключі. А якщо такого ключа немає? Підкладіть під звичайний ключ монету і ви легко, без пошкоджень кришки відкриєте банку з консервуванням.

Борошно із жолудів

Готуючи різноманітні страви, дуже добре використовувати борошно із жолудів. З нього можна приготувати смачне тісто, можна використати і в комбінації із звичайним борошном. Воно чудово бродить. Якщо жолудеве борошно додати у каші, воно робить їх смачнішими. З цього борошна готують соуси, ікру.

Жолуді починають збирати з серпня і до випадання снігу. Їх чистять, сушать і товчуть у ступці.

Домашня ферма

Зважуйте без ваги

Була б дуже вдячна, та, мабуть, і більшість сільських читачів також погодяться зі мною, якби «ДСГ» розповів про визначення живої маси великої рогатої худоби і свиней без зважування на вагах. Це допомогло б орієнтуватись, коли закінчувати відгодівлю тварин, не витрачаючи марно часу і кормів.

Н. І. Наконечнюк,
м. Христинівка Черкаської області

● Живу масу тварини встановлюють, щоб орієнтуватись в її рості. Якщо вагів немає, масу можна визначити за промірами. Коли помножити обхват грудей за лопатками (вимірюють стрічкою в сантиметрах) на відстань від середини холки до кореня хвоста і на коефіцієнт 2, а одержаний підсумок поділити на 100, матимемо досить точну живу масу великої рогатої худоби молочного напрямку продуктивності. Для м'ясних та м'ясо-молочних порід коефіцієнт — 2,5. Якщо тварина вищої вгодованості, показник збільшують на 5—10%, нижче середньої — на стільки ж зменшують.

Живу масу свині визначають, помноживши довжину від потиличного гребеня до кореня хвоста на обхват грудей за лопатками. Для свиней середньої вгодованості результат ділять на коефіцієнт 156, вищої — 142, нижче середньої — 162.

Коли не вистачає мінеральних речовин

● Взимку організм тварин збіднений на мінеральні речовини, зокрема кальцій. У зимових кормах його звичайно мало. А він дуже потрібний для побудови кістяка приплоду, який у цей період виношують самки. Нестачу його можна поповнити крейдою. Зокрема, щоб одержати багатоплідні опороси з великими здоровими поросятами, маткам першої половини поросності віком двох років та масою 150 кілограмів корисно щоденно додавати до раціону 30, а підсисним — 15 грамів крейди. Дорослим кролям дають на добу 2 грами крейди, молодняку — 0,5—1 грам.

Корисно також додавати до корму молоту яєчну шкаралупу. Щоб знезаразити, її прогрівають в духовці або печі, а потім подрібнюють. Широко використовується кісткове борошно, котре легко приготувати самому. Сирі кістки подрібнюють обухом сокири і перепалюють в топці або на вогнищі, краще в старому чавуні. Після цього кістки легко потовкти в металевій ступці.

Слід пам'ятати також про залізо, нестача

якого вкрай небажана для вагітних самок Багато заліза у висушеній кропиві, тому порошок з неї корисно додавати в корм Спостережливі господарі знають, що кури до раціону яких введено порошок кропиви (для десяти голів одна столова ложка), несуться навіть у холодну пору року

Багато мінеральних речовин у деревному попелі, який найкраще використовувати для птиці. Попіл додають до корму через місяць після вигрібання його з печі та просіювання від домішок. Спочатку його додають потроху, бо без звички птиця неохоче клює корм з такою приправою, але поступово дозу збільшують до 12 грамів на курку щодоби

А полином безпечніше

Заїдають моїх собачку й котика блохи. І радий би допомогти бідним тваринам, та не знаю, як боротися з паразитами. Може ви порадите?

П. Л. КОНДРАТЮК
Кіровоградська обл ,
м Ульянівка

На цей лист відповідає
кінолог-аматор **О. Я. СУПРУНЕВИЧ.**

Почнемо з бліх. Це — безкрилі комахи, тимчасові ектопаразити (зовнішні) теплокровних тварин. Налічується їх близько 1400 видів. На людині та свійських тваринах найчастіше паразитують собача та людська блоха. Небезпечні блохи насамперед тим, що вони можуть переносити збудників захворювань. Кров ссуть як самці, так і самки, причому неодноразово, навіть протягом доби. Слина комах токсична, а тому на місці укусів з'являються пухирці, що супроводжуються сверблячкою. Особливо важко переносять напад бліх молоді тварини. У них розвивається виснаження, яке навіть може призвести до загибелі тварини.

Що ж робити, якщо ваш пес або кіт підчепили бліх?.. Насамперед, не слід використовувати для їх миття зоошампуні типу «Мухтар» — адже у тварин можуть бути різноманітні нашкірні захворювання. А подібні шампуні викликають подразнення і запалення хворих ділянок шкіри. Зараз спеціальна література і практика рекомендують знищувати бліх, обробляючи тварин хімічними засобами, зокрема 3—4%-ним розчином мила «К» (температура робочого розчину — 35—37°С). Проте слід враховувати, що тварини, насамперед коти, дуже чутливі до різних хімічних засобів і важко переносять процес купання. Не забувайте також, що ці препарати — отрута не лише для бліх, але й для їх тимчасових «господарів». Тому для ваших чотириногих друзів буде набагато краще, якщо ви боротиметесь з паразитами старовинними, незаслужено забутими народними засобами.

Чудово виганяє бліх міцний відвар полину — одну-дві склянки подрібненої трави на трилітрову каструлю води. Довести до кипіння і кип'ятити 15—20 хв, потім остудити. Цим відваром потрібно намочити тварину від носа до кінчика хвоста, потім загорнути її у ганчірку і протримати загорнутою 15—20 хв (на відміну від хімічних засобів, полинний відвар не спричиняє отруєння, навіть за умови, якщо тварина буде вилизувати шерсть. Як правило, вони цього не роблять, бо відвар дуже гіркий). Потім шерсть тварини розгортають і ретельно розчісують рідким гребенем Щоб повністю позбутися бліх, досить двох таких процедур протягом 10—15 днів.

Паразити бояться навіть запаху полину. Собакам, що живуть на подвір'ї, можна класти у будку сухий або свіжий полин — і вони не страждатимуть від бліх.

Не люблять шкідники й запаху пижма. Якщо ви один-два рази протягом місяця, або й частіше (шкоди від того не буде), зірвете жовте суцвіття пижма, сильно розітрете його в долонях і цією кашкою протрете тварину, блохи, якщо вони є, утечуть. До речі, відваром пижма, завареним, як слабкий чай, добре протирати собакам очі. І, нарешті, останнє. Часто, особливо після прогулянок у лісі, собаки набирають кліщів, що спричиняє їм біль, виснажує тварин. Виявивши кліща на тілі собаки чи іншої тварини, накапайте на нього кілька крапель будь-якого масла, що трапиться під руку, зачекайте кілька хвилин, підчепіть паразита ваткою і обережним обертовим рухом витягніть його з тіла тварини.

Продається

...чотирирічний жеребець (російський ваговіз × арденка) рудої масті в білих панчохах, з білою плямою на лобі. Ходить у запрягу та під сідлом. Продаємо за браком випасу.

О. Г. ОЛЯЛИЧ,
317721, Кіровоградська обл.,
Долинський р-н, Веселобоковенківська сільськогосподарська дослідна станція

Сільськогосподарський кооператив «Атлант», який спеціалізується на розведенні кліткових ондатр, вирощуванні грибів-печериць і бджільництві, має можливість в осінньо-зимовий період реалізувати значну кількість молодняка кліткових ондатр. Крім того, надаємо консультації і практичну допомогу з питань утримання і годівлі звірків, будівництва ондатроферм і ветеринарного обслуговування.

О. Д. ПАНЧУК,
голова кооперативу,
292043, Львівська обл., Нестеровський р-н,
с. Стронятин

Зима на фермі

Зима сувора: від неї не сховаєш недоробки та прорахунки в домашньому тваринництві. Все, що припасли поголів'ю влітку та восени, йде в діло. Крім того, більше, ніж влітку, для годівлі тварин використовують кухонні відходи, залишки після обробки овочів, фруктів, м'яса, риби тощо. Якщо відходи не свіжі, їх проварюють і згодовують худобі або птиці в суміші з концентратами. Коли соковиті корми (буряки, турнепс, куузіку) закінчуються, можна згодовувати картоплю худобі сирою, а свиням і птиці — вареною. Вагітним тваринам пійло і воду необхідно давати теплими, оскільки холодна вода може призвести до викидня. Хоч і холодно на дворі, не залишайте тварин без прогулянки, яка загартовує і зміцнює їх здоров'я. Якщо немає вигульного майданчика, розчистіть площу перед хлівом. Огорожею навколо неї можуть бути кучугури снігу.

Корова незабаром дасть приплід, а тому господар повинен пильнувати час отелення. Перед тим як з'явиться теля, підлогу в хліві застилайте товстим шаром чистої соломи, тирси. Стійло, годівницю, канавку для гноївки підтримуйте в належній чистоті.

Кози не витримують життя під замком, без прогулянок і навіть хворіють. У тиху погоду їх слід повільно проганяти по рівній дорозі. Коли дозволяють умови, тварини по шляху гризуть гілля кущів і таким чином підгодовуються. Серед кіз бувають вередливі тварини. Якщо під час годівлі корм впаде на землю, їсти не буде. Коли з відра з пійлом нап'ється її ж козеня, то не підійде навіть до відра. З нечистих рук не візьме ні крихти хліба.

Свині, як і кози, потребують активної прогулянки. Супоросну матку доцільно прогулювати по дорозі, очищеній від снігу, навіть при температурі — 15—20°С. Свині не бояться морозу і снігопадів. Активна прогулянка протягом години добре оздоровлює тварину

Птиця в морозні дні теж повинна одержувати воду, але вона нерідко замерзає. На практиці аматори застосовують напувалки з підігрівом. У невеликий ящик з отвором для просовування голови птиці ставлять на дно каструлю з гарячою водою, а зверху, навпроти отвору, розміщують напувалку При незначних морозах воду для напування можна не підігрівати При цьому у воду кладуть дерев'яний кружок майже за розміром посудини. В середині кружка роблять отвір. Дерево, що плаває, заважає замерзанню води, і птиця п'є через отвір.

Секрети кухні тітки Насті

Яблука та страви з них

Свіжі плоди відіграють велику роль у харчуванні людини. Вони багаті на мінеральні речовини — залізо, мідь, кальцій, магній, вітаміни С, B_1, B_2, Р, РР, каротин, легкозасвоювані цукри, органічні кислоти, пектинові і ароматичні речовини. В них до 60 хімічних елементів таблиці Менделєєва, різноманітні сполуки, здатні зберегти та зміцнити здоров'я людини.

Завдяки вмісту значної кількості різних корисних речовин яблука не тільки є цінний продукт харчування, а й важливий лікувальний засіб. Вони позитивно діють на функції печінки, кишечника, нормалізують холестериновий обмін. Їх, зокрема, рекомендується використовувати для лікувально-профілактичного харчування людей, які працюють у шкідливих умовах виробництва.

В яблуках 6—13% (залежно від сорту) цукрів, у тому числі фруктози — 3,5—8,8, глюкози — 2,5—5,5, сахарози — 0,9—5,3; 0,3—1,2% органічних кислот, 0,3—0,5 — білків, 0,5—1,4 — пектинових речовин, 3—16 мг% аскорбінової кислоти, 100—400 мг% фенольних сполук, 0,12—0,35 мг% вітаміна B_3 (фолієва кислота). Калорійність яблук — 51 ккал (або 214 кДж).

Отже, яблука — цінний дієтичний і лікувальний продукт. Їх споживають не тільки у свіжому вигляді, а й готують з них різноманітні консерви — компоти, соки, варення, повидло, цукати тощо. Крім того, у суміші з компонентами з інших плодів використовують для виготовлення салатів, приправ до рибних і м'ясних страв.

Нижче наводимо рецепти деяких страв.

Салат фруктовий. Беруть 3 яблука, одну грушу, два апельсини. Зчищають шкірку, виймають зернята. Плоди ріжуть часточками, посипають цукром (за смаком) і заливають майонезом (півбаночки) та соком лимона (чвертка).

Яблучний салат з вівсяними пластівцями. Потрібні 0,5 кг яблук (4—5 штук), 4 столові ложки вівсяних пластівців, 4 столові ложки згущеного молока (з цукром), 4 столові ложки товчених горіхів, сік з одного лимона, склянка переваренoї води. Вівсяні пластівці заливають кип'яченою водою і залишають на ніч. Потім додають згущене молоко і яблука, подрібнені на дрібній тертці і побризкані лимонним соком, перемішують, посипають товченими горіхами, прикрашають часточками яблук та іншими фруктами. Згущене молоко можна замінити свіжим, додавши 1—2 ложки меду.

Яблучний салат з кефіром. Беруть 400 г яблук (4—5 штук), склянку кефіру, столову ложку меду, 100 г (півсклянки) січених горіхів. Яблука очищають від шкірки і ріжуть тонкими часточками. Кефір з медом збивають до утворення густого шуму. Одержаною масою заливають яблука і посипають їх січеними горіхами.

Яблучний салат. Кілограм підготовлених яблук (8—10 штук середніх розмірів), 450 г (7—8 штук) очищеної цибулі, 200 г (склянка) олії, 45 г (2 столові ложки) цукру. Цибулю нарізають кружальцями потовстіше, смажать на сковороді в олії, поки вона наполовину не розм'якне. Яблука, очищені від шкірки (або й з шкіркою, якщо вона ніжна) і серцевини, порізані на 8—10 частинок, кладуть на сковороду, закривши її кришкою, смажать 2—3 хв, але не до розм'якшення. Одержану гарячу (киплячу) масу відразу перекладають ложкою у теплі сухі стерилізовані півлітрові банки і негайно закатують.

Описані салати з яблук — це новий смачний виріб (особливо поширений у Прибалтійських республіках), корисний для людського організму. Він поєднує цінні речовини, які містяться в яблуках, і фітонцидні (лікувальні) властивості цибулі. Його компоненти — цукор, олія, а також морква і різні пряні овочі (селера, коріння петрушки, кріп тощо). Яблучний салат можна споживати окремо і як гарнір до рибних страв. Готуючи його, краще брати кислі яблука.

Доброю приправою і компонентом маринадної заливки є яблучний оцет. Тут придатні всі сорти і плоди яблук, за винятком червивих і гнилих. Підгнилі плоди старанно очищають.

Для виготовлення яблучного оцту 1,5 кг яблук (15—20 штук) подрібнюють, засипають у трилітровий балон, заливають їх 1,5 л води, додають 200 г (склянку) цукрового піску. Балон зав'язують двошаровою марлею і ставлять у світле приміщення на три місяці. Після цього оцет готовий для споживання. Його зливають (без осаду) і зберігають у пляшках. Він містить до 5% оцтової кислоти.

Багато різноманітних продуктів можна одержати з пастеризованого яблучного пюре, заготовленого в запас. Його готують з печених чи варених яблук.

Найкращий спосіб розм'якшення плодів — паровий. Очистивши від шкірки й серцевини, яблука тушкують у пароварці із закритою кришкою до повного розм'якшення. Сік, що виділяється при цьому, можна використовувати окремо як напій, або додавати до пюре. В першому випадку пюре виходить більш щільне і краще желює.

У гарячому вигляді пюре розфасовують у банки і закатують кришками. Якщо плоди розм'якшуються погано або мають зернисту консистенцію, масу перетирають крізь сито, прогрівають до 85°С і розфасовують. Взимку або відразу після виготовлення з пюре можна приготувати повидло, мармелад, сік з м'якоттю (натуральний і з цукром), підливи, приправи. Для останніх придатне пюре, виготовлене з будь-яких яблук, з падалиці тощо.

Яблучна приправа. У протерте пюре додають 100—200 г (0,5—1 склянка) цукру на кілограм (1—1,5 л), дві дрібно потовчені кориці і грам гвоздики, ставлять на повільний вогонь і уварюють на 1/5 обсягу. Якщо пюре слабокисле, можна додати лимонну кислоту або яблучний оцет (за смаком).

Яблучна приправа до салатів. Змішують 200 г (склянку) яблучного пюре, 125 г (півсклянки) вершків або молока, 45 г (2 столові ложки) цукру, 0,5 г (на кінчик ножа) меленого кмину і одержаною масою заправляють салати.

Яблучні підливи до рибних страв. Беруть 900 г (близько літра) яблучного пюре, 360 г (3—4 штуки середніх розмірів) очищеної цибулі, 240 г (склянку) олії, 70 г (1/3 склянки) цукру. Дрібно порізану цибулю з цукром смажать в олії, поки вона не набере золотистого кольору, потім змішують з пюре. Підливу споживають з копченою рибою, стручковими овочами, відвареною квасолею, зеленим горошком.

Яблучні підливи до м'ясних страв. Готують так само, як і до рибних страв, але додають 300 г (1,5 склянки) тертого хрону.

Мармелад. Варять з пюре і цукру. На кілограм пюре додають 600 г цукру і варять в алюмінієвій каструлі на повільному вогні, постійно помішуючи, поки маса не відставатиме від дна. Готовий мармелад викладають на холодний лист, змочений водою, або на пергаментний папір, змащений олією, і підсушують на повітрі.

Желе яблучне. Готують з кислих (можна і дрібних) недостиглих плодів. Порізані частинками яблука укладають в емальований посуд, заливають його до половини водою і варять 20—25 хв. Потім пересипають у сито або друшляк на 1—2 години, поки вся рідина не стече в підставлену каструлю такого самого діаметра. До одержаної витяжки додають цукор (2 кг на 3 л соку) і уварюють, поки вона не набуде гарного рожевого кольору і не почне стікати з ложки у вигляді крапель, а не струменя.

І. Б. КАНГІНА, канд. с.-г. наук,
Н. К. ЧОРНОЗУБЕНКО, ст. інженер-технолог (УНДІ садівництва)

Служба взаємодопомоги

Як опалювати сільський будинок?

Нині я проживаю в місті, але через деякий час переїду на село. Міське життя набридло (проживав я в гуртожитку), і от вирішив обзавестися невеличким господарством. Планую завести бджіл, посадити невеликий сад та ін. Я ще молодий (25 років), тому практики трохи малувато. Але зараз мене тривожить інше. Будинок, який я купив за допомогою батьків, двокімнатний, цегляний. Опалюється він дровами і вугіллям, а з паливом зараз, самі знаєте, трохи сутужно. Та й піч не є тим ідеальним джерелом тепла, яке б повністю задовольняло сільського жителя, бо якою б вона не була, все одно в холодні зимові ночі не в змозі втримати тепло. А коли в сім'ї є маленькі діти, то це просто біда.

Тому хотілося б (я думаю мене підтримають багато сільських жителів), щоб на сторінках журналу проблема опалення сільського будинку посіла одне з основних місць. Бажано, щоб до цієї розмови підключилися перш за все ті сільські жителі, які цю проблему вирішили якось по-своєму, нетрадиційно, незвичайно. Я не відношу сюди парове опалення, як таке що не кожному по-кишені, і опалення газом, бо не скрізь для цього є можливість. Основна вимога до всіх проектів, пропозицій повинна бути одна — мінімальна затрата будь-якого виду палива і максимальна тривалість збереження тепла в кімнаті (хоча б 12—14 год).

Я думаю, що якщо журнал таку розмову поведе на своїх сторінках, від неї буде тільки користь сільським жителям.

Я. ІВАНИШИН,
м. Івано-Франківськ

Де копати криницю?

Без води ні садівник, ні городник ні туди і ні сюди. А щоб її було вдосталь для поливу саду чи городу, потрібна криниця. Але де її копати?

Старі люди колись добре вміли знаходити місця, де вода близько. Походить-походить такий чоловік по городу, до рослин та трави придивиться, до інших прикмет, які лише йому відомі, та й покаже місце, де жила водяна або джерело недалеко від поверхні. Тепер ці прикмети забули. Тому тих, хто знає прикмети, за якими можна дізнатися, де копати криницю, просимо поділитися ними. Думаю, це буде цікаво для багатьох садівників і городників.

П. КАРНАУХ
м. Львів

Років з десять вирощую картоплю одного сорту. І ось другий рік вона гниє від бадилля. Може, хтось підкаже, як з цим боротися.

М. ЧОРНИЙ, Черкаська обл.

У мене в саду є груша віком 12 років, дає дуже смачні плоди. Але нещодавно кора на дереві, приблизно 80 см від землі, почала тріскатись і маленькими шматочками відпадає, видно деревину. Як урятувати дерево?

В. С. ВЕЛИЧКО,
261030, Житомирська обл., смт. Черняхів, вул. Корольова, 52

Опублікуйте мого листа, може хтось поділиться досвідом. Купила хату з присадибною ділянкою, але більше половини її заросло хроном, такий густий, що не знаю, як бути. Викопувала, робила гасові примочки — нічого не допомагає.

М. ГОНЧАРЕНКО,
Черкаська обл., с. Галаганівка

Пропоную

...цапка зааненської породи народження березня 1989 р.

С. О. Даньшина,
322214, Дніпропетровська обл., Магдалинівський р-н, с. Ковпаківка, вул. Набережна, 21

...насіння 100 кращих сортів помідорів і понад 100 назв саджанців плодоягідних і декоративних культур.

А. П. Михайлова,
286021, м. Вінниця, пр. Космонавтів, 19, кв. 22

...насіння солодкого перцю (7 сортів), помідорів (80 сортів), огірків (Кущовий, Миг, Каскад та ін.), кабачків Цуккіні (Цукеша, Зебра та ін.), столових гарбузів (7 сортів), фацелії, огіркової трави, спаржової квасолі; садивний матеріал ремонтантної суниці (Гора Еверест, Рікса), топінамбура, озимого часнику. Хочемо придбати гібрид айви з яблунею.

В. О. Ященко,
317403, Кіровоградська обл., Новомиргородський р-н, с. Тишківка

...насіння білої, дуже урожайної квасолі, картоплі сортів Адретта, Роза (рання), Синьоглазка та ін.

Т. А. Рогоза,
329810, Миколаївська обл., м. Первомайськ, вул. Кривоноса, 12

...саджанці вишні повстистої.

В. В. Ганжа,
258660, Черкаська обл., м. Лисянка, пров. Шевченка, 9

...елеутерокок колючий, лимонник китайський, арахіс, фізаліс суничний, чорнокорінь лікарський, стахіс, топінамбур, Цуккіні та деякі інші рідкісні рослини. Готовий обмінятись на такі рослини, як гумі, черемшу, картоплю Адретта, суницю садову цінних сортів та інші рідкісні рослини.

О. В. Грогуль,
287020, Вінницька обл., м. Козятин, вул. Мічуріна, 18, кв. 27

...насіння і бульби квітів: денна красуня, жоржина посівна різнобарвна (6 сортів), чорнобривці, рудбекія, хризантеми, айстри, гладіолуси рожеві, а також багато інших (понад 70 видів). Є насіння спаржі.

А. Д. Кирилюк,
264567, Волинська обл., Любешівський р-н, с. Встли

Дім сад город

1

1990

У номері:

«Дом, сад, огород» (на украинском языке).

Ежемесячное приложение к журналу Государственного агропромышленного комитета Украинской ССР **«Сельские горизонты»**

№ 1, январь, 1990 г.
Издается с 1989 г.
Киев, издательство «Урожай»
Адрес редакции: 252054, Киев-54, ул. Павловская, 11-г,
тел. 216-05-40.
Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна»,
252047, Киев-47, проспект Победы, 50.

Здано до набору 17.11.89. Підписано до друку 21.12.89.
Формат 60×90 1/8. Папір офсетний № 1. Офсетний друк. 2,5 умовн. друк. арк. 20,0 умовн. фарб.-відб. 3,6 обл.-вид. арк. Тираж 272 400 прим. Зам. 0137.
Ціна 40 к.

Адреса редакції: 252054, Київ-54, вул. Павлівська, 11-г,
тел. 216-05-40.
Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна»,
252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Текст набрано з застосуванням вітчизняного фотонабірного комплексу «Каскад»

Хочу придбати

Насіння левзеї та високоврожайного сорту картоплі з чудовими смаковими якостями, відомого у народі під назвою «Уралочка».

Б. А. Лапинська,
317640, Кіровоградська обл., смт Голованівськ, вул. Матросова

Овець романівської породи.

А. Г. Макарюк,
322530, Дніпропетровська обл., м. Жовті Води, вул. Маяковського, 6

Молодняк чи яйця горківських гусей.

В. Д. Томин,
285720, Івано-Франківська обл., Надвірнянський р-н, с. Пнів, вул. Чапаєва

...саджанці або насіння любської вишні.

О. Д. Дрибуленда,
285133, Івано-Франківська обл., Галицький р-н, с. Яблунів

...насіння деревовидної півонії, великоквіткової петунії, великоквіткової пеларгонії, клематиси великоквіткової (ранньої і пізньої), азалії, троянд Сільвер Стар, Ганза, Доктор Деба, Євлалія, Берріджі, Джакаранда, астильби багаторічної.

Г. П. Адаменко,
315970, Полтавська обл., Глобинський р-н, с. В. Кринки, вул. Жовтнева, 164

...кізочок та цапка зааненської породи, а також саджанці ранньої черешні та абрикосу.

А. С. Катуніна,
332245, Запорізька обл., Михайлівський р-н, с. Старобогданівка

...саджанці абрикосу Березняківський і сливи сорту Ода.

Г. А. Попова,
349800, Ворошиловградська обл., м. Сватове, вул. Комсомольська, 11

...картоплю сортів Адретта, Рання роза (Майка), Іскра.

Н. Р. Іщенко,
258571, Черкаська обл., Шполянський р-н, с. Водяне

...30—40 кілограмів якісних сухих абрикосів без кісточок та стільки ж сухих вишень (для лікування).

О. П. Березовський,
ветеран Вітчизняної війни,
252004, Київ, вул. К. Лібкнехта, 48, кв. 59

...Миколаївських голубів (хмарорізів).

Д. Є. Куварзін,
258546, Черкаська обл., Городищенський р-н, с. Сегединці

Екологічно нешкідливі препарати!

Збільшити врожай і поліпшити якість продукції рослинництва, не забруднюючи біосферу і продукти харчування, Ви зможете, використовуючи регулятори росту виробництва НТК «Біофон». Вони нешкідливі для навколишнього середовища, зручні у використанні, зменшують у плодах вміст нітратів і нітритів, збільшують ранній врожай на 30—40%, загальний — на 20—30%.

Пропонуємо препарат «Івін» і його солі для замочування насіння (як для відкритих, так і закритих грунтів).

Призначення:
Івін — помідори
Івін-П — огірки
Івін-Х — солодкий перець
Івін-Ян — картопля, баштанні культури.

Цими препаратами можна обробляти рослини в період цвітіння, що значно зменшить осипання квіток.

Івін — це
— збільшення польової схожості насіння
— велика виживаність і густота насаджень
— поліпшення росту і розвитку рослин в початкові фази
— закладання і формування великої кількості квіток і плодоніжок
— збільшення жіночих квіток
— збільшення раннього і загального врожаю плодів
— поліпшення процесів фотосинтезу
— формування більш сильного асиміляційного апарату
— на 10—12 днів раніше розпочнеться цвітіння і плодоношення

Норма витрати — 80—100 мг/га. Фасування — 100 мг у флаконі. Вартість одного флакона — 7—10 крб.

Препарат «Декстрамін-Н» за дією доповнює препарат «Івін». Ним обробляють рослини у розсадний період, що поліпшує якість розсади і сприяє формуванню додаткової кількості квіток, зав'язі і плодів, збільшенню раннього і загального врожаю.

Витрати препарату при концентрації робочого розчину 500 мг/л під час поливу становлять 3 г, під час обприскування — 60 мг на 1 м^2. Рекомендується дворазова обробка. Перша — коли з'являться 2—3 справжніх листочки, друга — через 7—8 днів.

Ранній урожай помідорів, огірків, перцю, капусти збільшується на 30—40%, загальний — 25—30%.

Мінімальне фасування — 50 г.
Вартість кілограма препарату — 250—300 крб.

НТК «Біофон» забезпечить всіх бажаючих цими препаратами, а також документацією й інструкціями щодо їхнього застосування. Препарати висилаються післяплатою. Замовлення приймаються у письмовому вигляді довільної форми. Виконуються протягом 25—40 днів з моменту надходження замовлення.

Замовлення надсилайте на адресу: 252194, Київ-194, б/р Кольцова, 17-б, НТК «Біофон». Антонюк В. І.

40 к.
Індекс 74142

1990

СІЧЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ЛЮТИЙ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28				

БЕРЕЗЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30	31	

КВІТЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30						

ТРАВЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
	1	2	3	4	5	6
7	8	9	10	11	12	13
14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	26	27
28	29	30	31			

ЧЕРВЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
				1	2	3
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28	29	30	

ЛИПЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
						1
2	3	4	5	6	7	8
9	10	11	12	13	14	15
16	17	18	19	20	21	22
23	24	25	26	27	28	29
30	31					

СЕРПЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
		1	2	3	4	5
6	7	8	9	10	11	12
13	14	15	16	17	18	19
20	21	22	23	24	25	26
27	28	29	30	31		

ВЕРЕСЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30

ЖОВТЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
1	2	3	4	5	6	7
8	9	10	11	12	13	14
15	16	17	18	19	20	21
22	23	24	25	26	27	28
29	30	31				

ЛИСТОПАД

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
			1	2	3	4
5	6	7	8	9	10	11
12	13	14	15	16	17	18
19	20	21	22	23	24	25
26	27	28	29	30		

ГРУДЕНЬ

ПН	ВТ	СР	ЧТ	ПТ	СБ	НД
					1	2
3	4	5	6	7	8	9
10	11	12	13	14	15	16
17	18	19	20	21	22	23
24	25	26	27	28	29	30
31						

ISSN 0235-6368 Дім, сад, город, 1990, № 1, 1—16.